Оссолінсъкі колекції.

CD – диск виконано в рамах угоди укладеної з квітня 2004 р. між Львівською науковою бібліотекою НАН України у Львові і Національним Закладом ім. Оссолінських у Вроцлаві.

Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy.

zespół (fond) 45.
Archiwum Dziaduszyckich

<u>Część I. Rękopisy Biblioteki Poturzyckiej Dzieduszyckich.</u>

238. „Sekreta różne służące do leczenia różnych defektów...". Ponadto przepisy kucharsko-gospodarskie. *Koniec XVIII w. S. 129.*

STRONY NIEZAPISANE NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

Львівська бібліотека
АН УРСР
ВІДДІЛ РУКОПИСІВ
Дідуш. 238

Ad M. D. P. B. V. P. Ho.

Sekreta rozne służące do leczenia roznych defektow tak
J. Pana Hinneysa, zebrane, iako też z innych Osob zdo-
swiadczenia podyktowane.

+1000a, δ, b

Skutki Magnesu z którego w Wenecyi te probe wzięli.

Następujący skutek magnesu do tych czas nieznaiomy godzien iest wszystkich uwagi, a osobliwie tych, co lekarską sztuką się bawią. Młody człowiek od 21. roku blady chudy, y wzrostu wszednego, cierpiał od młodości słabość prawie ustawiczną chorował na zatrzymanie żołądka, od czego uleczony za pomocą niektorych maści. wszakże słabości znowuż napadły, z większą niż pierwsze, Bolenie śledziony mu dokuczało, y cały nadęty puchliną niby został, po oddalonej roznemi leiami tey choroby znowu do wielkiey przyszedł słabości, tak dalece iż w mdłościach przez kwadrans trwał cały, miał do tego konwulsyie częste. Lekarze używszy wszelkich podobnych sposobow, nadaremnie, postanowili użyć magnesu, Zawiązano magnesu kawałek od ośmiu uncyi na golym ramieniu chorego, y wraz konwulsye ustały, zdumieli się wszyscy na tak niespodziany skutek, odiąli magnes y znowu konwulsye zaczęły. Chory porwał sobie magnes y natychmiast wolnym się być czuł od choroby. Jednak gdy mu do iednego boku przyłożono tak podziwienia godny był skutek, w drugim boku czuł ból, za przyłożeniem zdrowego do obu bokow zgoła zdrowym y wolnym od wszelkich konwulsyi y bolow został. Już przez kilka miesięcy nosi na ciele swoim pomieniony młodzieniec magnesu kilka kawałkow, y używa doskonałego zdrowia, roznemi lekarstwy szukanego z kremnicz, a przez magnes za wyznaniem tutecznych Doktorow zupełnie uzdrowionego.

Na puchlinę uiętrzną

Służy dawać Ebeny z sokiem Fiela y Rumianku Rzymskiego kwiatkow ogrzewnych, y trochy cukru, także hemoroidy zetrzy razy otworzyć, lub krew znowu wyssać.

Na tenże defekt w Nogach.

Wino z Piołunem gotować y tym smarować opuchłe nogi.

2.

Na Paraliż y Apopleyą

Wodka przepalono z macierzanki, smarować czyni zarazone, nawet w tadze przywraca, języku trzymaiąc
so wustach,

Na Febre.

Vtrzymawszy trzy paroxyzmy Emetycum, na zawtrz zazywać z rosolem, bremortartary, zaprawiaiąc nimy inne potrawy, Wszystkie gorzkie rzeczy są w tabich paroxyzmach zdrowe, iako naprzykład Kardybenedykty Trifolium, Fibrinum zamiast herbaty zazywać, niemaiąc zas lekarstwa aptecznego, Emeticum nazwanego, służy rownie dobrze do sprawienia womit, kupytnik Ziele, tego listki surowe uwarzywszy na proch zetrzec, y dać co Ø. ważąc w Patoce lub szklanym miedzie, na słabszą zas konstytucyę połowę wyżey wyrażoney wagi, służy to w Febrach kwartannych y tercianych,

Na Wiatry wzywocie czuiący daiące

Doświadczony Bulion Ptory gotować z Rumiankiem rzymskim, to iest do twardy, Bulionu szosto części wypać świathowy tegoż Rumianku, y pić przy warzywszy natrzech po trzy filiżanki

sposob robienia lekarstwa lekko y bardzo bezpiecznie laxuiącego.

Sol Angielskiey ma być tuto dwa, mamy Kalabryny tuteyszy Rabarbarum co ważyć pod Ø. Anyżu Ø talerza ważyć będzie pułczerwonego złotego, do czego rzeczy wrzącey wlać szklaneczkę, potym hygroscopicum Populc przez noc ma stać, nazaiutrz przecedziwszy wypić.

Na wszelkie Krosie zbyteczne płynienie.

Potować pokrzywy Zegawku zamiast Zielenizny, y te codziennie dać można, tak że używaią y zuchłych tym sposobem gotowanych,

Na Stłuczenie y spadek iakii osobliwie ieżeliby rany nawet.

Krew natychmiast puscic, na rany zas przykładac chusty maczane w winie białym do Iwarty tego wina przydawszy garść Piołunu obieranego y kwiatkow Ziela Swiętoianskiego tyleż wsz przez dni trzy ma przykładac lub cztery. Na zaś pic chory herbate zrana, gotowano z Cukrem tymże swiętoianskim gotowana przez dni dziewięć a mięsa ieść niema y trunkow gorących nie pic, tylko wode z Grzankami Palonemi, Jezeli Krwie we Towey nie było która pomocna w tey słabości zazywaiąc zrana to proszku popot drahmy nazwanego Margrave na Słaby zazywac,

Recepta Plastru stuiącego w tym stłuczeniu

℞ Empl: albi cocti ℔j
Bals Innocentij
℥ Suo nomine
Sterneys

Na krwie czyszczenie

Bulion krew czyszczący który się ma dwarazy używac w maiu y maiku, kwiatki nastorcium kwiatki ziela nazwanego kotowe korzyki sasaparilla, to wszystko gotowac w Bulionie, y pokiłka filizanek rano używać przez cztery lub pięć niedziel. Item na krwi czyszczenie

Zamiast herbaty gotowac sasafras y zazywac zrana po kilka filizanek, korzeń Lopianowy nawiosne skopany.

Tak ty Ku

Jak tylko wypuszczać zacznie listki ten wypłukany w ciepłej wodzie, drobno pokrajany y na nić nawleczony, tych korzonków do kwarty wody włożyć garść, cykoryi taż garść to ugotowawszy po trzy lub cztery pić filiżanki, godzinę przed jedzeniem. Jest to bulion nietylko krew czyszczący lecz y żołądek naprawiający.

Na słaby żołądek ktoma piersi zdrowe

Jest rzecz bardzo zdrowa używać rzeczy wszystkich gorzkich, jako to kardybenedykty, cykoryi pimpinelle nasturcium rzeżuchy piołun, to wszystko bardzo dobre na żołądek, zimny niestrawny, y wiele wiatrow maiący.

Dzieciom na Angielsko chorobę, ktorą poznać

po krzywych nogach głowie wielkiey słabościach krzyżach y nieprędkim chodzeniu,

Na tę chorobę służy maść smazona z kwiatkow nagietkowych, ktore wsadzić wieprzowym smazyć, przydawszy do tego oleyku ostrego, tę maścią smarować. Dzieciom boli y paciorze na plecach wprzod zkąpawszy raz w tydzień używać przytym żeby dzień niebył zimny, ani też gorący.

Na Dysenteryo krwawo.

Ta choroba gdy się z gorączką łączy, nayprzerwania naypotrzebnieysza kuracya krew z żyły pustać w ramych początkach,

Sekret na Ospę,

Jak się zacznie Dziecię rozpalać zaraz na nogach postawić Piawek dnie, a starszemu trzy.

Kompiel w kaszkach bardzo pożyteczna.

Wlac do Wanny wody. Mleka garcy cztery, y te zgrzac wode, wlawszy zas wode ku Wanne, otrąb Przen= nych uprazonych w worek wsypac y temi gorąco ob lozyc zołądek.

Na parcie gwałtowne przez niestrawnosć, lub zepsowanie żołądka które ratowac potrzeba womitami.

Wez maruny Fiela ile chcesz, gotuy wkrótce salnie bydz może, to maruno obłozyć żywot, caly, y trzymac przez godzin pięć, poruszą się wszystkie nay dawniejsze nie= strawności, będą womity. Których ieżeliby było nadto, zosta bieniem, to wziąć soku z Fiela ruty, wyciśnionego Kropel cztery lub pięć, dac wypic w Wodzie, obrocą się operacye per sedes, rzecz doswiadczona.

Na Kaszel y bol piersi.

Obrot migdałowy oleiu Kotkowy łoy szafranu kil ka pioreh, rozpusć to wszystko y zrob zgrabniczki pla ster na całe Piersi. przytoż; przytym gotowac trzeba slaz ugłosy z korzeniem w wodzie, y za piwo lub ocet nazyny, pic napoy polu kapel y bol piersi mieszanie, rano y wieczor potrzeby. Filizanka talizekiwialki browe= mlekiem gotowane, pomaga takze na kaszel rozchedniki wrosole gotowany, pijąc gorący nawet po dwie filizan

Na zapalenie y Sinogor.

Przed wszelką inną kuracyą nayprzod krew puscic, ieżeli by.

Jczeliby większe było zpowtorzeniem, a potym mleiwem z
Szołwią płukać, tak że potowe wody apotowe gardłu
wziąć y wraz zmieszać y tym płukać garło bardzo pomaga

Na konstupacyą wpołogu.

Nayprzod Służy Enem zsamego mleka, y Rumian
ku przydawszy kawałek cukru, Służy także smaścią
bobrową smarować żywot

Na upławy.

Turzelu wziąć kawałek prosto zogruska ytem na mlee
kiey położywszy zlać winem czerwonym burgunskim
tak żeby zurzel zagasiło, potym to wino zlać przecedziwszy
konserwować nazimnie, w cieniu żeby słońca niewidział a
w czasie potrzeby dawać pić po kiliszku zrana y nawie
Tymże defekcie zpoczątku zaraz krew puścić z ręki.

Na obstrukcyą śledziony lub Wątroby.

Kuracya stałowa tym sposobem używana nayprzedszy czyni
skutek, to iest w winie Jabłka nasypkowawszy gorzkimi gałowe-
mi dwudziestu, czterma o godzinie przed tym w nocy które trwa
ma tak przez noc cało, a rano zaś na zaiutrz zrana, upiec go
y cumszczki wywarzy zieść, y tym samym sposobem przez
niedzielę cztery mają sobie postąpić temi samemi zawsze szpi
kuiąc gorzkimi jabłka przez który czas iest potrzebna dyta

cya

przynaymniey po godzinie nadzien,

Sposob uniknienia gorączki.

u Pierwszych początkach gorączki dysbrzegaie się należy wypiac na Pierwsze, y podupadłych Pierwszych,

Sekret leczenia na Febry doswiadczony.

Wykopaie ziołko nazwane Boblie ieżeli Febra kwartanna to z tą bablie cztery zostawic listki, ieżeli terciana to trzy ieżeli codzienna to iden zostawiwszy listek ten korzen uszuszyc wpiec w piwie lub Herbacie utarty dac wypic choremu.

Sekret na Roże

Podkowe z pod konia zdarte wogniu po trzykroc palic, y za każdym razem w garnuszku nowym nie polewanym w ktorym się wprzod woda gotowai ma te podkowe gaszic tą wodę potym ochłodziwszy dawac pic choremu ile może na noc.

Sekret na Wielko chorobe.

Wykopaie piwonij kwiat maiący czerwony korzen ten uszuszony niech chory nosi na szyi.

Sekret na Kiłki

Wziąc bobkow cukru y siarki tyle każdego z osobna ile czerwony ziół zawarzy to z mieszay razem napot rozdzielic y dac choremu ieden tym Piwie wypic

Sekret na Stłuczenie lub spadek.

Żołtkow od iay odebrawszy skorupke pełną tyleż oleiu y wina zmieszawszy razem dai choremu wypic.

Sekret sporządzaiący dobre Cyrkulacyo

Jdąc spać rozcierać Kark się plecy ręce y nogi, przytym kapydrem

razy naymniey dwa nogi moczyć, w Wodzie wolno zegrzaney.

Sekret Goienia Rany swiezey.

Narwać liscia z babki y zmiego soku wyciskać y zapuszczać rany rzecz doswiadczona.

Na Dysenteryo krwawa.

Nasienia z babki utłuc tyle ile zawarcy czerwonych zto tych dwa, y dac wypic choremu w slabim kwasie

Sekret goienia Ran swiezych

Nalac w garnuszek Francuskiego wina w ktore potym wloz yc proporcyonalnie miry. y cukru kawatek, szafranu pioreh szczka to razem zagrzawszy chustki maczać y do ran przykladać po kilka nadzien odmieniając razy.

Sekret na Konwulsyc dzieciom malym stu zacy.

Klapac zaiąca swiezego zmiego wyimc flocuszki, gdyby bydz mogły zywe, te na klapie dziurzyc igłą po chlebie, utłuc na proszek y dawac dzieciom nadczczo łyszke od herbaty, starszemu zas wiecey.

Sekret liczania krwawey dysenteryi.

Słoniny tłustey stopic y kieliszek pełny dac choremu wypic.

Bulion od suchot.

Wziąć Czarną kurę, albo Kura, skubaną a nie parzoną garść krup Iczmiennych tyleż Iarmuszu y pluc du z Aptekii, po Iacinie pulwerzania nazwanego, towszyst ko wgarcowym garnku, w Wodzie rzyczney klobrze warzyć, potym wlo przykrywszy, y zaslepiwszy.

zasklepiwszy, zakść do pół urywarzy, nie mieszając, cukru lodowatego przydawszy, pić rano y na wieczor, po filiżance ciepło, przez dni Piętnaście.

Na Slinogoń.

Wziąć sznurek z Jedwabiu Karmazynowego, nawlekłszy igłę y żabom kilku przez oczy przewleć, zawiązawszy dobry na końcu węzeł, ktory by te oczy wywlec potrafił, te oczy ususzywszy, na szyi nosić dać choremu.

Na Dysenteryą krwawą.

Wziąć Rabarbarum ile czerwony złoty zawazyć może Oleyku Migdałowego kieliszek to wpiwszy ciepłym chorzemu dać wypić nadszczo

Na Rożą liczenia sekret.

Bzowe Jagody lub Łowidła na papier granatowy rozesławszy ten przytrzyć choremu na rożę.

Na Żółtaczkę.

Korzenia ziela liście ususzywszy na proszek zetrzec, a ztąd tego ile czerwony złoty zawazy starzemu młodemu zaś przez pół dać wypić. Co y na febre służy gdyż wymiot sprawuie.

Na Loty w katarze.

Cusa wziąwszy umiarkowanie, gotować w Wodzie w garcu ku zasklepiwszy, iak pukznie dać pić choremu filiżankę. trzy nanoc.

Na Macicę.

Wziąć Łupin od Krzepy y uwarzywszy ie w wodzie a cedzuw

Medziuszy Polewku nogi wzniey moczyć.

Na Upływy. Upały

W Winie Burgundzkim maczaj chuste, y to oblatuy Żywot oraz y ręce moczyć wciepłey wodzie.

Na Kaszel.

Pyto Jaz zamiast Kawy gotowane pic z Mlekiem po kilka Filizanek. Sposob robienia Kwiatkow z Karczoch tym sposobem zaś na Stol uwarzonych Ziawszy Karczochy Liscie opłochaj, y te posoliwszy ocet tegim nalaj, ktore gdy nabiorą pięknego sosenkowego koloru natenczas ie wypuszcz y rob z nich Kwiatki dawszy na listki zielonosć zczego ie podoba.

Plaster na Kaszel.

Plaster obrotowy na Irsze rozplastrowawszy, dac choremu na Piersiach nosić, pusci Kaszel nieustanie, wyprobowane lekarstwo

Sekret na Słabość nayważnieysza.

Balsam Auszpurski dawaj wlewnie lub cukrze po kropel dziesięć lub Pietnascie, tymże samym zywot smarować, co y na parcie pewnie służy y niezawodnie pomaga. Niestrawność wszelko Słabość usmierza, pomaga także y na ból głowy.

Sekret na wszelką Febre.

Listkow Piołunowych wziąć Szczypte, y soli troche, to razem utłuc na masse, ztego galke zrobiwszy zaś Orzech laskowy, zaś zaraz Febra rozbierać, niech chory zie te galke, y popie winem lub czym

Kolwiek

lub czym kosuiesz, co y powtorzyć można,

Na płynienie krwie z Nosa.

Łapaie Ralia, ktoremu kosnice szyscii zewsad, y wzytku wszystkiego
co krui puściwszy do Wody znowugo pusce,
Item Sześc z Żaiaca zpalonę dac pokrzebuiącemu Wąchać, wcza
sie krwie płynienia. Sekret liczenia Puchliny.
Wziąć Snopow kilka wymłoconych z Bobu, y upalic na Popiół kto
rego ma bydz połgarca, potym wina Francuskiego garniec, ktore
spolem gotowac poki zewre, zczego potym Lug zrobić, wziąi potym
ziarn Bobu na małą ususzone zebrzeć ktorą małątug zapra
uić, tak aby można zteqo plaster zrobić, ktory na płonie ko
wopym rozpostarszy czyli rozplastrowawszy maść czyści
opuchte oliia dać, rzecz doswiadczona.

Na zapadnie Oczu.

Wziąć wdki Rozancy z białey rozy krwiszek iden, y tyleż wi
li prostey, te spolem zmieszawszy, przykładać do Oczu.

Sposob chędożenia Srebr.

Wziąć Wody garcy trzy, usypac do niey Łtow dwa Kremor
tartary, y warzyć to razazem, potym srebro wtę wodę ułożyć
i warzyć, powtore, z ktorego ukropu po wywarzeniu wzimą
klasć go wdę, potym wziąwszy gombkę umaczaną w bębach
prochnych szą nią Srebo wycierać.

Sposob zdeymowania Skorek z Sliwek

Polac ukropem wrzącym Sliwki lub Morele w ktorym
kolwiek potrwac maią, tym sposobem skora od nich
stanie.

Sposob abysu wiznie w smazeniu nie marszczyły, y były tak suche.

Włożyć się piknbey/ wygorzca wode z ktorey potym przetozyć do Tiznney w ktorey gdy ochłodnie ktabić się usyrop będzie tak suche, Informacya robienia

Mąki Bab bardzo delikatnych.

Do garca Wody trzeba kwarte Mleka zołtkow samych kwarty, Masła topionego pol kwarty, drozdzy kwaterkę cukru funt, cynamonu łutow dwa, albotez ziwne muszka tatowa galkę utłuczoną, ktore takim sposobem robione być powinny. Naypierwey w małą wlać drozdze, potym Mleko dobrze ciepłe, corazem rozbicz łyszką razem wszystko y postawić abysu ruszyło, takusu ruszy to ciasto, wlac zołtki z razem z zołtkami go rozbić, tak zebysu az ugładziło, potym wlać mąkę y bicie powtorzyć, takusu należycie wybite uszypac cukier z cynamon lub galkę przydawszy soli dla smaku co znowu dobrze ubiuszy postawic go w Wolnym cieple tak abysu niezaparzyło, takusu jak wyruszy kłasć do naczynia miarkuiąc zeby tylko czwarta była część w naczyniu ciasta, takusu dopełnio rozmaz naczynia, wpicc sadzac nie gorący naczy.

Plaster na sen skuteczny.

Nalu białego orzechow włoskich szafranu bardzo mało, to uszyt ko utłuczy plaster zrobić ktory winem z kropiuszy na głowe przy łożyć na noc. Na Łamanie kości po Rękach y Nogach Zrobić Ług z małowin, w ktorym chusty maczaiąc na muyska w ktorych Ciepanie przykładać,

Na bol Głowy z gorączki y Zapalenia

Rzepę wpłaszczyli, polerowania przykładać na pulsa y do głowy

Na Ospę

Pietruszkę namaścić rozgotowaną w Wodzie, myć twarz chłodzi y niedopuszcza ospie na twarzy.

Na Puchlinę

Kwiatkami z Dindery okładać czyści opuchłe

Na Puchlinę Wnętrzną

Cegłę rozpalona polewać urynę od chłopca siedmioletniego, a nadto parą ma siedzieć ten defekt cierpiący.

Na Skurczenie Żył

Pliszy Ziemne w Oliwie namoczywszy na Słońcu dystylować, którym oleykiem części chore smarować przydawszy Wódki mrowczanej, lub Bocianowej.

Sekret na Wywabienie Plam żółtych z chust

Twarzyc Wodą w Rączu, na którym położyć Pułmisek ogrzany, na który chustę Solium cytrynowym natartą położywszy drugim Pułmiskiem przykryć, y tak nieco postoi, czas niemały potym tę chustę wyprać, a wszystkie zginą plamy.

Aby nie Brzeszczały Szyszce.

Knoty maczać w Sznurowym Soku bez wody.

Na Pluszki w Kapuście

Na sadzać w kapustę kaczek młodych, które szare leszliwy iaiszy drugim mnożyć się niedopuszcza.

Sekret Malowania Kolorem Zielonym

Indycht z Szafranem namoczywszy który gdy umokłe rzeczom ubocznym da kolor zielony.

Od Bolu Zembow.

Chory trzymaiąc Magnes na bolesnącym Zembie, wnetka minut bolu zembow unikne, okoliczności które maią tym Skaby zachowac, są te aby nayprzod twarz obrocił na Połnoc, potym aby kto inny nie onsam dotykał się zembu bolejącego Magnesem.

Na Trzęsienie Rąk.

Wałium dekokcie trzeba nacierać ręce Żółcią wieprzową a Pokaż się potym zrodzą z mąko fasoli białey, którą mąką z twarz na Noc nacierać można

Na Puchline mieysc Hemorodyalnych.

Trzeba brać Cnemę zrobioną z Bulionu, z Zielem drzewianym. przymieszawszy Mleka kwasnego, cukru trochę y Sabetynicio.

Na bol Głowy z rozpaleniem.

Cytrynę wpłastrzyć polirzaną kawą palona posypać y przydzyć na ciemię, y Skronie.

Na Kaczu.

Jeść Figi y Dachtele

Na Puchline w Nogach.

Celidonię okładać potrzeba Nogi opuchłe.

Item na Puchlinę, bol. Oczy. y krosty.

Jak zacznie pukać Brzezina, na rąbać gałęzi, z których naobierawszy Pączkow namoczyć w Wodzie krynicznej usypawszy soligarz aby tak trzydni mokły. Które tak wymokną natłoczyć się na Sicie y zwolna pędzić po wypędzeniu pierwszym razy dwa po

powtorzywszy zakazanym pożdzeniem świeżych przydawać
paczkow należy.

Na Suchoty y słabe Piersi

Rożki Turuckie gotowac w Wodzie sałi tyzanne, y ta za
ordynaryiny pic napoy.

Enema na Parcie y Wiatry.

Warzyć w Wodzie Rumianku Rzymskiego Kwiatkow 2 zwi
ście z Mleka wspolnym garnuszku zgotowac, potym wo
dy tyze filizanke z druga mleka, przydawszy do tego cu
kru sałi zwyczay do dwoch filizanek, w Parcii z nie strawi
nosci daiąc choremu.

Na angielską chorobe. Z ziecioru

Czynic Kompiel z Paproci, a potym smarowac
wegorzowa tłustością stawy y pleny.

Na Trzewienie Głowy ciała y tyłu.

Obzbami parzonemi na sucho w Łatni ciepło nacie
rac Głowe Item Na zawrot głowy uzywac Balsamu
sulfuris do kropel Pięć.

Na spazma y uzrzelkie deffekta maciczne ob
strukcyą Wątroby y mezenteryi. spazma
chipochondryczne.

Robic Kompiel z Ziół Melisy, Mienty, z Bylicy, w Rzu
nney Wodzie lub deszczowey, w którey pałaliz Kompielach Ktore
Materacyki na zywot, a dosiedzenia ma byc drugi z Bielicy Mię
ty z Melisy posiekaney, w którey przez godzine siedzic na
lezy. potym ciepłym włozku przez pol godziny lezeć, w Kom
piell zas trzeba, rozcierac boki dla wzruszenia, wszel
kich obstrukcyi.

16. Na Sprowadzenie Flegmy wkaszlu

Pic Lukrecya z Baryanem y Koprem wleskim, uwarzona rano y wlbiczor, Item Barbaryssowe Jagody utarszy w Herbacie zazywać. Na Gorączkę.

Mastyx żuć yna skronie y plecy plastrzyki przykładać.

Hemorroidy po otwarciu gdzie gojenicha

Białek z Kalunem palonym ubiwszy zrob Plastrzyk y przykładay gdzie potrzeba

Na drzenie. Serca

Stuzy Hemorroidy otwierać chroby razy kilka do Roku Na tłgaszenie Gorączki jeżeli ta po chodzi z Zołci.

Wez Kremor Tartary uncią, cukru o cytrynę naciranego tyleż saletry, puryssu drachmy dwie, co wszystko umieszawszy, po pot łyżki od Herbaty w Szklance Wody zazyway.

Na Spazma y Defekt Naciczny.

Zrob Materacyk z Kulonu Meksy Mienty posiekanej, który przeszywszy winem ciepłym zkropić, którym okładay od dołku az do krzyży, drugi zaś materacyk do siedzenia bydz ma, z Kolonu zrobiony,

Enema Skuteczna wtymże Defekcie.

Wez Bulionu ile potrzeba, chidy tyżeń trzy lub cztery Rumianku Rzymskiego kwiatkow pięć, cukru ystroju Bobrowego ile ziarno wielgrochu

Na tenże Deffekt.

Pić Bullion z stroiem Bobrowym rano y wieczor po filizance jezeliby potrzeba była, dwiatrow można przydać Rumianku Rzymskiego

Proszek do Wachania utymże Deffekcie

Wez Ruty Jarzy, Bobrowego stroiu, aspaketydy, Kanfory oetu winnego Pozdzikow maucznych, to wszystko utarszy. wachay wczasie potrzeby.

Ale Cherującemu na ten deffekt szkodzą wszelkie kwasne rzeczy. Nawet y Cytryne

Na plucie krwią:

Potuy Kondradek lub Suszczowanskie ziele, z Krwawnikiem y pić daway choremu.

Na Obstrukcya śledziony.

Warz języka Jelenicgo listki, y pić zamiast Herbaty w wodzie daway choremu.

Na krwie zepsucie:

Służy Bulhon zmiesz wołowego cielęciny kury y kozi wy, gotowany dodawszy do tego Jalerow Porow szpinatu szparagow cykorji, co wszystko wolnym ogniem gotować nadczy y pić ile kto może. Ale Wczasie zaś zimowym Zbieray ziarka z Pomarancz y cytryn, te uszuszywszy y utarszy po łyzeczce ucieney wypiąć do filizanki pić z Herbatą.

Na pędzenie Urzyny

Ziarnuszki gotowaney w Wodzie pić polewkę.

Na utrzymanie Uryny.

Wez soli oczkowatey saletry Kwiatu muszkatałowego kazdego po Łotow cztery, to wszystko umieszawszy dawaj zazywać po Łocie. Item zoprzegotowany wodzie na moc grzanki z Pszennego chleba suszone y przypalone potym pal nad świecą woskową. Mastyx zaś aby gdysz to pić będzie wte wode kapał, ktorego dobyszy potym utłucz w Mozdzierzu wte wode wsyp. upał do tego kwiatu muszkatałowego, y wez na Konice Noża, y wsyp dowody, potym daway pić te wodę choremu.

Na pędzenie Uryny.

Herbate Tebu gotowaj przydawszy czwartą część mleka, a w ugotowany gas stal rozpaloną potym day pić choremu za napoy ordynaryjny.

Na utrzymanie Uryny.

Potuy Ryz gesto w mleku lub kasie Kreczanej, albo Jagody czernicy, albo gruszki suche, Ktore rzeczy wszystkie uryne utrzymuią, daiąc ie iść choremu.

Na Affekcyą maciczną

Służy Assafetyda Kluby ić się. z ktorey także Pigułki zrobione zazywaiąc potrzy rano y w Wieczor są pomocne, Kurząc się, zaś trzeba ponakurzeniu się siedzieć. Item Stroy Bobrowy w Rosole lub bullionie gotowany pić rano y wwieczor na noc. Item Proszek serdeczny. Mech Koralowy. Pozdzi

ki

Pozdziki maiczne, z Oczyma Rakowiemi z proparowawszy
ile nakoniec wziąć można noza zazywać w Herbacie Pebu.

Opisanie Wagi Aptecznej.

Dwadzieścia ziarn Pieprzu czyni iden skrupuł
trzy szelagi czynią drahme, osm Groszy czynią uncyą iedne
Dwanaście uncyi albo 96 Groszy czynią funt iden.

Na Affekcyą Maiczną.

Gziankii Szczerne kusyć y nacierać Kwiatem mus
Katatowym potym dawać ieść choremu z Winem Burgundzkim

Na Puchlinę w Nogach.

w Winie Francuskim gotować Piołun z Kwiatem Bzo-
wym, atym zcierać nogi rano y wieczor.

Na Łamanie Kości w Rękach y Nogach.

Cegłę rozpaloną zkrapiać urynąchłopca młodego, w tey
potym moczyć chustkę y okładać ciepło

Na Zkancerowane Nogi.

Tuition moczyć w chorego Urynie, y tym okładać Nogi.

Na Hemoroidy na Wierzch wyszłe

Kwiat z Dziewanny Kwiat z Bzu białego z chlebem białym
społem umieszawszy y maceracyk złego zrobiwszy gotować
w Mleku, a uwarzony przykładać na hemoroidy wyszłe.

Na tenże defekt.

Latem przykładay Łopatkowe świeże na bolejące hemoroidy

Item na Hemoroidy.

Dawac Eremy zrobione z Dziewanny Rumianku Rzyn
skiego mleka y Cukru.

Na utracenie władzy w Nogach

Smaruy Nogi maścią muszkatałowa.

Item Moczyi Nogi w Wodzie gotowaney z Lukrecyą.

Item Macierzonke Miętę y Melisę gotowai w Wodzie
w ktorey potym Nogi ciepło moczyć.

Na Suchoty.

Rozchodnik gotowai w Bulionie, ktorym smarowac Krzy
że y boli

Na Leczenie uryny

Służy zażywać Dryiąkiew

Na Obstrukcya

Jadai sleńki natrzczą z koprem włoskim gotowane

Item Łomaga Figi w każdym czasie iedząc.

Item siedzieć nad kryniczną zimną wodą dotąd poki sole
cyi nie będzie.

Na Parciey Maciczną affekcya.

Melisę Miętę y Piołun zkrapiać winem Francuskim y przy
kładać ciepło nazywot.

Kompiel na Obstrukcyą, wątroby lub Śledziony.

Kompać się w Wodzie deszczowey lub kryniczney, letniey, w ktorey
przez godzinę siedzieć należy, z ktorey wyszedłszy pół godziny
w łożku leżeć trzeba. w niey zaś siedzący ma mieć przytczony

Materacyk na dotknie zrobiony z Bielicy Piołunu y Melissy. Należy
także siedzącemu wtey kompieli rozcierać boki dla uzrusze
nia obstrukcyi.

Na Affekcyę Katarową.

Plastyr rospuściwszy przykładać rozmarowany na kitayce.
na kark y skronie.

Na Konserwacyą Zembowy Dziąseł.

Służy żuć mastyx y śline połykać.

Na Spazma.

Kołaczyki popielate zażywać.

Na Malignę.

W tym defekcie chory Mleya dawać niema, wszelkich zaś
rzeczy kwasnych używanie służy onemu.

Na Rany y Krosty.

Bleywasem nacierać o krostawiałe miysca.

Na Pot y Krosty.

Służy Twarz wycierać Skorko brzozowa biała.

Na Malignę

Nacierać pulsa słabego cytryną, który wtym Parosizmie
od Ryb ustrzymać się powinien.

Na Zepsucie Krwie.

Skorki Pomarancowe z korzeniem tegoż drzewa moczyć
w Starym winie ato dawać pić choremu.

Na Utrzymanie Uryny

Pić służy choremu Kopr Włoski wrosole gotowany Zamiast Ter
baty przydawszy do niego dostatkiem pietruszki Porow Selerow.
w którym gusparagi dawaiąc defekcie znacznie pomagaią.

Na Poraczki

Soletro zcytryną w Wodzie krynicznej rozpuszczona, ma płokać stały częstą gembą.

Na Rany

Utłuc kanfor z Bleywasem na papierze powypawszy przykładay na Rany.

Na Obstrukcya.

Czopki zrobione z Susiey Lopowey przykładać in Orificio.

Na bol Piersi.

Warz Rożki drobno posiekane w Wodzie, ale ~~przykładay~~ pić daway stabemu za ordynaryjny napoy.

Na kaszel.

Potuy Lukrecyą z Badyanem w Wodzie przydawszy ziela Skrzypiu daway pić chorzemu przez czas niejaki.

Na Zwichnienie Kości

Służy kompaiesię w Ziele Paproć, a mieysce zwichnione smarować tłustością z Węgorza.

Na Bolgarta

Potowai Badyan w Rosole lub Bullionie z pić z koprem Włoskim zamiast herbaty.

Na naprawienie Snu.

Uzbieray szały biało kwitnący nasienia, które wychędożywszy w moździerzu utłucz, a utłuczone włoż w Prase aby olejek puściło tym delikatnie smarny skronie y ~~na~~ nos aden spraui.

Na twardość w Boku z obstrukcyi pochodzącą, Jak Sledziony zabo Gyby.

Potuy kasze Jęczmienną wpoł z maslem przydawszy

Nelissy y Piętruszki dostatek, ktorą okładay Bolei.

Na Parcie

Wez belicy małi pszenny, to spotem iak Klayster ugotuy, y przyłoż na miesce gdzie przić będzie.

Na Wzrod w Garle.

Słonina stara wypłukana powierzchownie okładay garło

Na ból w Nogach Kompiel.

Wez Macierzanku Czombru Ziela Szałwij Potazu Rozmarynu, otrąb pszennych, to razem zmieszawszy ustaw w Wodzie do ognia, a gdysz uwarzy wychłodz, przecedziwszy, byle nie rospuszczać, moz przez godzine nogi.

Na Zwichnienie ynay większe stłuczenie.

Sledzia w Nozdrzeniu utłuczonego na miesce przykładay na mieysca bolejące.

Na rożne deffekta wewnętrzne Ziołaz Liczące z rady P. Pana Kirmyn

Cykoryi używanie w Bulionie lub wodzie, służy na gorączkę Pt. Taż sama Cykorya nazywasię po Łacinie Taxacon. Także służy piiąc zamiast herbaty dwa razy nadzien ziola zieleni języka centuryą, Cykoryą, czyli Taxatan, Centuryą razem warzone.

Na Rany w Dziąsłach

Warz Jagody hebdowe w Wodzie, z tą wodą za napoy pij zwyczayny. Item. Kwiat hebdowy suszony z Herbatą gotowany rano y w wieczor zazyway. Item. Liście hebdowe moc w Wodzie ar należycie umokną, te przepuść na Alembiku, a przepuszczoną smarui nogi, znacznie pomaga

Na boleiące Hemoroidy

Lanne nasienie utłucz przepotowe, te wszmate uwinowszy w Mleku gotuy. z którego materacyk zrobiwszy przykładay na mieysca hemorodyalne.

Na Swierzbienie Nog I Ich Zapalenie.

Suchą Kanforą nacierać chusty z Bleywasem posy pawszy, wte chusty owiiay Nogi.

Na Opuchłe Nogi.

Naderay Kanforą chusty, a to owiiay Nogi opuchłe.

Informacya farbowania krokosem Nici lub Płotna.

Zaszywszy w Worek krokos podług proporcyi tego co masz farbować namocz w Wodzie tak aby worek zabrała, która codzień przez dni dziewięć odmieniay, suszą coraz nalewaiąc. Dziesiątego zaś dnia ług zrobiwszy z małowego Popiołu przy ogniu go trzymay. tym krokos porozbierany po garści w Worecznikach zaszyty dobrze ciepłym z kłapiać z mocną wrzką wymieniać, a Wiedno nadaynie zlewać ług pomieniony póki się tylko farba puszczać będzie, do którego trzeciączęść octu Winnego lub Piwnego, byłeni miodowego bo plamy przydaie, który tuglem na Miedniey nici lub Płotno razy kilka polewać i wymieniać. Potym mydła Barszczey zwarzyć z wychłodzić albo wychłodzonego trzecią część octu przydawszy, rzecz farbowaną płokać, z którego mydła w Wodzie z octem wypłocz a po wypłokaniu zosobna wprzeciradła poprzekładay zosobna każde z tak aby przez dzień cały leżało potym wysusz

byle nie na Słońcu. Ktoby zaś miec chciał bledszego niż ruzowego koloru niech wypluczę rzecz farbowaną krokosem, w mydlanych wiórach się po tygu płokata, potym w samey wodzie, Na zołtą farbę do tey wody wktorey się przez dziewięć dni Krokos moczył przydaywszy szafranu.

Potrawy z Rozkow tureckich
Na Kasze.

Wziąć Rozkow pół funta pokraiać drobna włoszki, Lubczyku z dwa łuty. Makowek 10. rewizystkim drobno pokraiać, ale przez maluchą uszystko nalać wody czterma funtami y warzyć poty poki nie będą mięktkie rozki z makowki. to wszystko przecwirszy, przydaw cukru tłuczonego pół funta, y smazyć do konsistencyi, a usmazonego zażywać rano y wieczor po łyżeczce albo herbaty.

Na Malignę Gorączkę &c.

Jest to gorączka Maligna w naywyższym stopniu, ktorey pierwsze zabiegi abo remedya, krwie puszczenie y wymiotu znieczenie, teraz iż mysla mi nie mogą bo iż nieuczynię, gdyż temi sposoby w samych początkach zabiegać by potrzeba, teraz zas całą tey choroby kuracyą naturze raczey zostawuiąc, przez następuiące środki, tyże naturze chybatyśko dopomagać.

Naprzod dawaj Cordiaca, z ktorych nayleprzy iest sok cytrynowy z limoniadzie albo herbacie, albo rosole owsianym lub ięczmiennym. Powtore dawaj Krzyżek pod Litera A. trzykroć nadzien pot łyżeczki w limoniadzie albo limoniadzie lub herbacie.

Po trzecie dawaj Lawatywy odwitrzaiące albo omiękczaiące, iżeliby żołądek od pory do pory nie był wolny.

Poczwarte do Języka przykładać Cerata alida, to iest Vinum albo

albo Jabłka pieczone Winne, albo też wodą Jaletką zapra-
wiwszy Język odwilżaie. albo woda z octem winnym zmie
szana. Popiate Kazai zrobić w Aptece sinapismum po od
tuy preskrypcyi pod Litera C. niżey wyrażony. do pode
szew u Nog, Jakże na Dłonie do rąk y tym samym naie
rai barkii Poszoste Polii wrzyna nienaturalna y Język
spieczony zostaie znak iż gorączka nie ummieysza się;
Jeżeliby manią cierpiał albo ku Letargowi się miała, dai
wszy katorya ad manum zad suras pedum.

A. Recepta

℞ Elaos citri ℥ij
Crem: Jurtar ℥ij
nitri ℈ij depurati ℥ß
M. D S ter in die medium cochlear, mane, vesperi etnocte

℞ Decoct: hordea tij
Ol Oliva. ℥j
Nitri ℈ij depurat ℥j
M. D: enema

C. Fr.

℞ Fermenti panis
acuti acerrimi. ℥ij
℔ß.

Scm: Syrapi ℥ij
M: ad Syrapysmum.

Kirneys.

Informacya robienia Likworu Pomarańczowego.

Wziąć do Parcowego Butla Pomaranczek Zielonych nie dozwrzałych pół funta, te utłukszy usypać w Butel, skorek pomaranczowych wyskrobawszy znich białość z środka samych żółtych funt iden zusyp utłuczone w Butel y zmieszay Ktore nalcy wodką francuską tak aby był pełny Ktory zatkawszy postaw na Słońcu, gdzie stać ma przez dni dziewięć, Dnia dziesiątego zlawszy wiatkowe naczynie by le nie w drewniane, zrobiwszy "syrop" z Melisu lub Tarzyny tor wodka francuską dobierzay smaku y koloru, Ktory gdy tak sporządzony będzie, postaw zas w Butle na Słońcu, agdy się wydystyluie używay zrana.

Recepdium na Suchoty chroby bity in Tertio Gradu.

Imo Jarmusz zmastem młodym nie niestonym dwa razy na dzien ieść, nie uszcy nie rużac, tylko sam Jarmusz, z chlebem, można dla smaku trochi go przysolić, że zas wode z Jarmuszu pro Potu ordinario pić podług pragnienia. Tego używać nieustannie przez Siedziel Cztery

Na Rumatyzm z Bolwinu.

Wina francuskiego z Miarą toilst do Kwarty usina Lut seden utłuć y zmieszac dobrze Potym zagrzawszy ciepło miejsca bolejące obstawać.

Sposob robienia Inkaustu.

Galasu utłukszy nie zbyt miałko ani też grubo nalac tego gorzałką wodą nie rozpuszczaną y zapalic, ktora pale się ma dotąd poki sama nie zgasnie, agdy ochłodnie przez cos reszty zostanie przydaj Koperwasu a wpot godziny miec będzie atrament.

Kuntowne doswiadczenie Liczenia na Katary y kaszle przez J.P. Moneta Konsyliarza y Doktora J.K.M. Tudziez sposoby uniekzienia onych.

Wiekszia czesc Lydi tego iest zdania iz dla uleczenia sie od Katarru zimna Koniecznie strzedz sie trzeba, y dlatego skoro od niego nagabani beda, zby ciepley pilnuia, a na swieze powietrze nie wychodzą. Są niektorzy od niepamietnych czasow tego rozumienia ze wedle pewnego doswiadczenia Katar ciepłem rozlewowany bydz ma, pomnazaia zatym ile moga ciepło w mieszkaniach swoich ze zas zbyt napalone zby slabosc bardziey nizli poty sprawiła, tedy y wnetrzney pomocy do tego używaią piią podczas kazdemu tyzarnę kleszek ziotka Lutt nawet y ciepłe piwa, auboży ludzie y gorzałkę z Pieprzem, Drudzy ktorych nato staie aby ceruli ka używai mogli daią zazywać Eff: Iuticini Eff: Pimpinel albo Mirtt: Simpll: Cornu Cer: Spiritt Bezoard: Lutt są takie trucizny, ktore nietak rychło zabiiaią iak te lekarstwa. ktore Katarem zarazonych życia pozbawiaią; gdy one natenczas krew ktora przez tego napoczątku iuż zapalona była, przez mocne zburzenie ktore sprawią nieuyspowiedziane zapalenia, z ktąd pochodzą gwałtowne głowy bolenia, Czerwone y nabrzmiałe Oczy, deszcza, Suchosc y zapalenia głowy niespokoyność, łamanie kosci, ciepło y Ziemno ztąd nakoniec febra zdreszami leb petociami, Fortel ktory wszyth Antykatarycznych lekarstwach mieć rozumieią, nie pozwala im widzieć, iak szkodliwe iest, zaczęte leczenie, ktore z dalszey kontynuuią; iezeli się zaś takie wysypie pokaza, mowią ze to lekarstwa sprawiły ze natura co złego było nawierzch wyrzuciła, zeby zaś te osypki ieszcze bardziey się pokazały, te same lekarstwa ponawiaią. a gdy takie naturze gwałt czynią inaczey bydz niemoże, iako ze Dusza z ciała wynieść się

Si. Natenczas zaś tym się zkładaią tacy ciał zabojcy iż choroby ciężkość tak wielka była że wielka pomoc ludzka przechodziła, widząc że pacienta swego tak dobrze leczyli, iż by nayzdrowszemu człowiekowi gardło były przerzneli. A chociaż takowi lekarze też same skutki widzą w takich gorączkach lekarstwach iuż nieraz doznawali, zwyczaynie iednak nie mogą aby miłosierdzia nad Bliznim porzucaiąc, z takowych skutków wedrugich czynić zaniechali. Rozumieią że chory dość iest uszczęśliwiony kiedy methodice umierać może. 2do segunt. Że zaś złośliwe skutki do samych tylko chorych sięgaią się; choroba zaś cielnych może bydź wielu innym obrzydła do tych samych y nader niebezpieczniyszych chorob, nawet y do morowey zarazy, co się tym sposobem dzieie, Loty które fundamentem są ich leczenia wedle ichze wymysłu ustawicznie zachowane, bydź muszą. do czego iżbe bardzo chcą mieć napalonę, ta zbyteczna gorącość w wszelkiey nieirowności zostaie z ciepłym powietrzem gdzieby nie do izby nie weszło, przez całe zime okna zdala trzymaią. Kumorę zdrowych z chorych ludzi wychodzące wmatey z niskiey izby, wilgoć która nogami doniey wniesiona była, gwoździe wyparuie ustępuie te kurhory mowię razem w izbie zdruzgotaney nie mogą oddychać ale ostre y śmiertelne powietrze, ta nieiedność y śmiertelna trwaiąca trucizna, do każdego który z świeżego powietrza wchodzi uśmiercaiąca y krwie swoiey uczyniona bywa, tak iż słusznie mowić można tam po śmierć poszedł. Ta zatym trucizna, po nieiakich dni, nayzdrowszego człowieka odrzucić obala, od którego drugiego zarazą, a tak można twierdzić, że choroby epidemiczne grassuią, ta to iest zaraza, która dopiero panuie, com przed kilku laty tychże przyczyn doświadczył. gdym się w Litwie bawił. ale y na tenczas zaraz postrzegłem, że gdzie fundamentalne tey przyczyny oddalał, że natychmiast ałbo ogień zgaszone był. sposoby aby to do skutku przyprowadzić są następuiące,

Imo Aby naybardziey wtenczas kiedy zaraźliwe choroby panuią izba często przewietrzana była; to się dzieie przetrzeraniem okien przez pół godziny nachmien abbo wytłuczeniem kilku szyb małych w oknach

aby powietrze zawsze wolny przystęp do Izby miało. często wykładać Izbę Jałowcem, y mieć pilność aby podłoga zawsze sucha była to zaś czynić trzeba czyli zdrowi czy chorzy w Izbie mieszkaią, ostatnich gdy okna otwarte okryć należycie trzeba. 2do Dla zdrowych nader dobra prezerwatywa będzie gdy rano y wieczor szklanke zimney wody zlawszy łyżke octu wypiią, y ieżeli dla używania swieżego powietrza słechtych y zarazonych Izb o ktorych iuż mowiono uchronić się będą. 3tio Ieżeli potrzeba tego wyiąga aby więcey ludzi w iednej izbie spało i mieszkało, tedy podłe niezbyt zimne czasy albo wcale nie albo bardzo mało palić trzeba, a ieżeli drew staie na kominku palić można. Tym tedy sposobem od chorob bronić się można, ktoby zaś iuż wrzeczy samey na Gorączkę y febrę lub petocyą chorował a dobrego Lekarza mieć niemogł tym szczerym sercem radzę, aby z cierpliwością y wletnim tych do Izbie dolegliwości swoią ponosili, bo tym sposobem nadzieie ieszcze uyścia smierci mieć mogą, ieżeli się zaś wzięte nie dostaną wyzwolenia innego dlanich oprocz smierci niema.

Co się zaś osob tycze ktore tylko na Katar descens lub kaszel chorują, tym według sumnienia mego lekarstwo przepisać mogę, ktore zawsze pożądane sprawiło skutki. y ktorym upewnić mogę, że między tak wielu pacientami ktorychem nim liczył nigdy ieszcze nie chybiło. Ponieważ iakim się nayleprzi praktycy chwalić mogą, żeby z Zaczętego tylko Katarru, szkodliwe czasem Febry nie powstały chociaż się z chorobą tak nayostrożniey obchodzano, Lekarstwo samo ktorego w katarze używam iest następuiące.

Nayprzod ma chory w Zimney Izbie bawić, albo na wolnym powietrzu, aż mu dobrze zimno będzie, na tenczas dać mu szklankę zimney wody aby go zimno tak febra przeszła, potym prowadzić go do bardzo letniey Izby z ktorey potym do ciepleyszey wnijść może, ale gorących pieców wystrzegać musi, należy tym sposobem ustawicznie wiednym dniu tylko boleść. Katar y słabość ustawaty Ieżeli osoba ta iest bardzo krwista, wtedy zmnieyszey ofiary wrzedi

ie upada, przeto nader pożyteczna będzie Krwi do dzieiącej uneyi
uiącey ludziom dorzłym wypuścić Zdo dawaiąc co godzin cztery łyżeczkę herbatną tego, towst Cristallie Tartari i Nitri Cristalli sali każdego dwa
toty. ato na proszek stłuczy pomieszać Zto kiedy descens iest mocny,
ale ze płynie, albo bol głowy iest natężony, albo i te ze przytym Kaszel
iest, ktory boleści mięsnosne sprawuie, także chrapka, znabrzmiałe gru
zoły w gardle, kiedy mowić taliowe okoliczności bywaią, to nato oprocz
wyz namienionego proszku z Zimną wodą ozdobiwszy ieszcze, skutecznią
pić nog, w zimney wodzie wynalazłem kazać pacientowi w godzinę
po ustawie nogi w zimney wodzie trzymać, pierwey zaś powinien
nogi mieć zimne co będzie rzetelnie bez ponczoch postrzec będzie przed
chodzał, Potym ustawi nogę iedne w wodę zaraz ią wyciągnie zoza
no uczyni z drugą, co uczyniwszy obie nogi do wody ustawi, y one
wniey przez sześć minut potrzymaią, co też na dwa razy podzie
lić można, to iest może ie nayprzod przez trzy, a podtim znowu
przez trzy minuty w wodzie trzymać, tym sposobem odnayusilszego
kaszlu przez dni trzy uleczonych widziałem, y nikt ktory tego nie
doznał skutku tego immaginować sobie nie może, gdyż wszelkie
przechodzi rozumienie.

Srodkow zaś tych podług przepisanego tylko sposobu, anie znaczey uży
wać trzeba, przytym osobliwie wystrzegaiąc się trzeba, aby chory po nog
kąpieli, zaraz do picca, albo komina nie szedł.

Przy inflammacyi też same srodki, wszelki pożytek sprawuią kiedy
zaraz na początku przez dobre krwie upuszczenie, obfitosć krwie pozbę
dziemy, przyczym ieszcze plaster zbożowego, ato bez przyprawy soku z obu
stron garła przytoczony będzie, dla częstego doświadczenia osobliwie zale
cam. Gdyby się zaś materya wgardło iuż ściągnęła wtedy ugotowaw
szy figi w mleku, nim gardło często płukać, a materyą przełknąć za two
rzebie sa

Ponieważ zaś wielka część ludzi, tego iest rozumienia, ze od kata

ju przez transpiracyą tylko uwolnic można, tedy pewien iestem ze im tu przepisane lekarstwa, nie tylko zuchwałe, ale gracz ey nie bespieczne zdawac się będą. Lecz ten leczenia sposob oraz pewny y przytie iego skutek wielom tu iuż iest wiadomy, y mogł bym Osoby wznego stanu y wielu tu wyliczyć, ktore tym sposobem uleczone były. Że tedy tak tacna rzecz iest, tak wielkiego złego, iakie ust na przykład mocny kaszel w krotkim czasie pozbawić się, iż nawet przeciwne katarv leczenie tamowac można, gdy się ykazdy wiesniak zimną lub stuzienną wodą ulżyć może, Zatrzecz stuszną osądziłem, abym zwłaszcza ubogim, albo opodal od lekarzy mieszkaiącym Ludziom tym lekarstwie oznaymił, ktore na summienie moie każdemu zalecam,

Komu zas on nadto dziwu zdawać się będzie, niech tylko rozważa, gdyż iakom na początku zaraz namienił stopniem tylko rożnić się, y ktore iak wiadomo przez sniegy lub zimno wode władze swo znowu odbierają, przez wnętrzną zas lub zewnętrzną gorącość do wielkiey inflammacyi zgnilości przychodzą.

Na Kaszel.

Miedzia rozetrzyć, y pod podeszwy przytoziyć.
Item. Wodę zdroiową pić.
Pan Paulet Lekarz Paryski, przedsiewziął w Xiążęcie iemey pokazać, iż nic tatwiey zrego nie masz, iak Naród Caty zachować od Ospy. Srzodki do tego od Niego podane, są zatamowanie wszelkiey z chorym kommunikacyi od czasu zupełney krost dogrzałości, aż do końca choroby, z tym dokładem, aby bielizna nawet w tym czasie Kreciągu od chorego użyta, iuż więcey nie była używana. Przydaie do tego, czyszczenie przez mycie, y kadzenie Sprzętow choremu służących. Pan Paulet mniema, iż takową Ostrożność zachowuiąc, Potomne Wieki tak Ospę będą wspominały, iak teraz rząd wspominaią.

Sposob Farbowania Materyi w Kolory.

Do Kwarty Żołci trzy łyżek Miodu Patoki, y w tym muszlin namoczyć, żeby przez Kut godziny mokł, potym w Zimney Wodzie płukać, y w Mydlinach letnich prać y dokrochmalu wapnym rzadkim.

Sposob liczenia od Zarazy Bydła.

We Stayni przy Koniach gdy zaraza iest na Bydło trzymać, przez Który Sposob, zaraza im szkodzić nie będzie, że iako w Oborze przemieszkanie na Suchoty chorzącym osobom pomaga, tak też pomaga że iest rogatemu Bydłu we Stayniach Końskich przebywanie.

Sposob trwałego malowania Barbarow.

Kupić trzeby ſo Finſche Theriſt, gotować dobre w kotle żelaznym zmieſzawſzy do proporcyi caput mortuum y tą zmarowac barbary ſztabki, trwa długo, ozdabnie y drzewo konſerwuie.

Sekret na Dyſſenterya doświadczony.

Wziąć ſawat ſtoiny niestarey iakiey do szpikowania zazwyczaiu, tą chorey nieć ze ſorwą, pewnie ozdrowieie, chociby to y drugi raz powtorzyć.

Sekret na ziembnienie głowy

Weś kwiatu rozmarynowego, kwiatu bzowego, kwiatu lewandowego, kwiatu rożowego wſzystkiego w równey wadze tyleż ile ieden z tych kwiatow zawazy wziąć mirry tłuczoney, y tą razem zmieſzać z kwiatami, y zagotować to wſzystko w winie Francuzkim, potym z tego porobić materacyki, ktore iak mozna ſtrzymac ciepło na tą głowę przykładać, po kazdym odnawianiu materacyki w ciepłym macerac winie, y często też odnawiać.

Sekret na ból piersi w duchotach

Weś żywicy topionej y wosku tyleż zołtego top razem nad fajerką y ten dym bierz na siebie z wegla przez dwie kiełki poki zupełnie flegme nie wyrzuci. Sekret doświadczone.

Item na tenże Sekret

Szałwey w mroznisku kwiatkow żywicy temi ſie kadź pozbawiąc dym wielce pomaga.

Sekret na Konwulsye doświadczony.

W czasie choroby przy kazey chorego kwiatek wziętą a ciepła poki nieominie choroba.

Wypis z Jarct Polskich Dnia 2. Października 1775 Roku

Na rozne Defekta iako to: Na Kurcz, na Paraliż, na Ro,
matyzm na Podagrę &c: którego iedna Niewiasta tym
sposobem dostała: Lewny podrożny, podobny do Żebraka,
był od niey w Domu Ludzko przyięty; za którą ludzkość
wychodząc z domu, nauczył ią tego sposobu leczenia. Chcia„
ła Gospodyni dać mu za to cokolwiek z pieniędzy, ale
ów podrożny brać ich nichciał, mowiąc: choćbyś sto„
tysięcy intraty miała nieprzyiąłbym y w ten czas na„
wet ał ani Szelęga. To rzekłszy, poszedł; y chociaż go
pilnie wszędzie potym szukano, nigdzieyż iednakże nieznа„
leziono. Zamienione lekarstwo tak się ma: Wez kawał
iak spore jaie: masła nieslonego y tylko co dopiero zro„
bionego. Biorąc go z naczynia w którym się zrobiło, nie„
przemyway, ale tylko mleko czyli serwatkę dobrze
z niego tyzką drewnianną wyciśniy. W rynce polewa„
ney rozpuszczay to maslo iak nayłagodniey, żeby nie„
zbrzało. Do rozpuszczonego masła, wley szklankę wo„
dki z wina robioney, mięszay potym dobrze patyczkiem
drewnianym, azeby masło z wodką iak nayleppiey się
zmięszało. W to lekarstwo umaczay chustkę czystą, w
tuzie wymytą y część chorą trzyj z lekka, długo, y na
wszystkie strony; azeby lekarstwo w ciało weszło. Jeżeliby
chusta niemogła ogarnąć całey części chorey; dodaj
druga chustę, ale także białą y w tuzie wymytą. Tey że

Samey

samey chusty nietrzeba dwarazy wsciaż zazywac. Powtarzay to nacieranie codzien dwa razy ~~wsciaż zazywac~~ rano y wieczorem. Po kazdym nacieraniu, trzymay chorego w łozku y ciepło y długo. To czyniąc osm dni ieszcze nieuzyplynie, tak twoy chory zdrow będzie; Jeszcze raz powtarzamy, ze bardzo wiele osob tym lekarstwem pomienione choroby od siebie u nas odegnało. Znac też y na samym tego lekarstwa Authorze, iż przy, naymniey od kurczu doskonale był wolny, kiedy offiarowanemi sobie pieniędzmi, tak mężnie gardził.

Lekarstwo dla rogatego Bydła.

Wziąć prochu karmazynowego, tak iak do nabicia fuzyi trzeba tyleż pieprzu stłuczonego, dwa razy tyle lustrowanej siarki, y kminu tyle iak siarki, to wszystko mięszac dobrze w kwarcie octu, y dac wypić na raz bydleciu. Powtarzać trzeba tez lekarstwo przez dni cztery, ieżeli bydło iuż w chorobie; ieżeli zas zdrowe ieszcze, dosyć raz dać na perservatywum; dla cielęcia pot kwarty tegoż lekarstwa dosyć. Uważać trzeba zeby po lekarstwie y przed lekarstwem bydło na dwie godziny nic nieiadło. Szwaycarowie przypisuią temuż lekarstwu niekosztowanemu konserwacyą bydła swego.

Sekret doświadczony na uleczenie ubąszenia od Psa wściekłego z Hagi 20 Kwietnia 1760.

Rospuścić trzeba funt Zwyczaynej Soli wodą rzeczną wodzie, tą wodą rana obmyta wycierana y mocno być powinna, to uczyniwszy wziąć trzeba szczyptę tejże Soli suchoney y przytrzeć do Rany a należycie obwiązawszy przez 12 godzin trzymać. Pan Jigg wynalezca tego Lekarstwa w Londynie opewnościa Jego tak iest mianowany Ja chcąc o czywiście innym pokazać dał się Jam wściekłemu Psu trzi razy ubąsić y za każdym razem należycie tym sposobem był uleczony —

Sekret na solenie Ogurków na zimę.

Ogurki suche dobrze otarte, wcale w wodzie nie maczane kłaść w Beczkę warstwami soli przesypuiąc y Liściem winiowym przekładaiąc z Koprem y Czosnkiem Beczkę zaś ciepłą tejże soli zalawszy zadnią wodą obłamy tak aby zadna powietrza woda nie dostała się do Beczki, która w wodę wzmiankowaną konserwować.

Sekret na Sen.

Mastem świeżym rozpuszczonym bez Soli ciemnie nasmarować y wodką prostą mocno natrzepać z doświadczenia pomoże.

Sekret na bezsenność.

Jay dwie świeżych dzikiczyych mizhorzgotować y idąc spać wypić.

Sposob doświadczony na Płuca zepsute czyli Suchoty

Wziąć Cielę, które zabiwszy, wyjąć z niego iak nayprędzey, pulii ciepłe wnętrzności, Płuca, to iest Serce, Wątrobę, oprocz Kiszek det: y to pokraiawszy w flaszę wtrzyć cynową, do tego podług proporcyi wielkości Cielęcia kilka Funtow Cukru, Flaszę zaśrubowawszy w Kocioł wrzącey wody wstawić, y tak 24. godzin bez przestannie ma w tym ukropie zostawać, potym wyiąwszy, przez cienką chusteczkę przecedzić, y codzień na czczo po pełney filizancę pić trzeba, do pulii wystarczać będzie. Item Kompiel z Owcy dla Mężczyzny, a z Barana dla Białey-Płowy.

Wziąć Barana żywego, y wrzucić go w Kocioł wrzącey wody, żeby się na midzgę rozgotował, a to nieco-dząc wyiąć w Kadzę, y czekać aż przestygnie dobrze w tey Kompieli ile możność pozwoli, trwać trzeba, na przykład, z raza pół Kwadransa, potym w tęż same wnijść, y gdyby można pół godziny przynaymniey posiedzieć, gdyż wielki Peter od dłuższego siedzenia odraza. det:

Secret na Ukąszenie Węża.

Wziąć Sporyszka czyli podrożnika garść, Ruty Tylez iarey, Paryzella Ziela, które iest podobne do mart= wey pokrzywy, ma Kwiatki białe, to wszystko razem w mozdzierzu utłuc, y przykładać do mieysca cho= remu spuchnionego, co powtarzać potrzeba, puki zupełnie nieozdrowieie. Doświadczony. Sposob.

Na Suchoty

Kompil z Ziela Portulaki gotować y mleka do tego przydać Jaiec, lub Dwa, y w tym się kąpać.

Drugie Lekarstwo na tęż.

Swięy ma póyść nad Rzekę lub Staw w maju, y tam po Żabce iedney brać codzień, aż do Dziewiątego Dnia, z tey zaś żabki wątrobę ma sobie dostawać, y tę wą= trobę przez Dziewięć Dni ieść, ma bydź pomocno, to iest codzien co raz świeżey Żabki, iedną wątrobkę, aż do Dziewiątego Dnia ma ziadać.

Ziele Rozchodnika na bolenie Stawy.

Bolenie Stawy uśmierza z Soku z mąką Jęczmien= na, a z Rożanego oleiku maść rzadką uczynić, a Czoło y Skronie mazać, albo na Chuście rozma= czawszy przykładać.

Na Suchliné

Trzy albo pięć Ślimaków utrzyć y wypić w czymsić płyn

Na ból Zębów.

Korzenie ziela Pietrum wzębach gryść na bolącey stronie

Na obstrukcyą Żołądka

Pępr tak gotować żeby się rozlilijł y pić.

Myszy aby zboża niepsuły

W Szertach y Zasiekach na spód nalatać Kalców.

Sekret na leczenie Piersi od flegmy spadaiącey

Warzyć Krochmal w wodzie iąmiennej lub w Kaszy wodnistą ugotowaney, ropę wywodzi z Piersi.

Na plucie Krwią.

Krochmal miałko utarty z Jaiem miękko uwarzonym pić, iest Lekarstwem y na obdarcie Jarta y ochrzpienie.

Na leczenie Kaszlu, Płuc, y Piersi

Wziąwszy Krochmalu miałko utartego Łutow cztery, nasienia Dyniowego obłupionego y dobrze utłuczonego pot tora Łuta, oleiku migdałowego świeżego trochy —

to warzyć w świeżym mleku, aż na Kaszę, przydawszy Cukru lodowatego według upodobania y dawać ieść choremu

Na Zatrat Konwi.

Otręby Żytne w Oćie warzone do zgęszczenia y tym co nayciepley obkładać, a Skorkę z Zaiąca obwiązać

Na Kaszel.

Kwiat Lipowy gotować iak Herbatę y pić rano y Wieczor

Na Purgans Lekarstwo wyborne

Massa Paulitana nazwana, w Warszawskiey y to iedney Aptece przedawana, zażywa się Iey co pot. Czerwonego złtego na raz

Na zbyteczne płynienie Krwie z Nosa.

Wodę zimną z Cytryną y z Cukrem pić.

Na Srebrę Sekret pewny.

Wziąć Paiąka maiącego białe pręgi na grzbiecie wielkiego iakie się znaleść może, tego paiąka wtrzyć w Łupinę Orzecha włoskiego, oblepić Woskiem, obrzucić nicią y Pacientowi powiesić na Szyi, tak ażeby się Orzech z paiąkiem Datka na Piersiach dotykał, nie chay tak nosi przez Tydzień nieodeymuiąc

B.

Kanzyzmów kilka przed użyciem Sekretu tego ma Patient wytrzymać.

Tryplę Farbę utrzyć iakw naymiecley z Oliwą zmieszać powierać wszelki Lakier y potym Sukiem wytrzeć do czystego, daie to wielki lustr.

Wodka Agkerbusowa do Rumatyzmu, którą nacierać boleiące mieysce, nawet na świeże rany doświadczona, w przód ogień wyciągnowszy Wschowską maścią.

Sekret chędożenia piękne Srebra.

Miałko utartą Kredę z wodką wzetrzeć, y Srebro smarować, gdy uschnie wycierać, lustr iak nowego Srebra będzie.

Na bol Zębów

naypewnieysza iest, Wezykatorya postawić, a tak przesięgnienie materyi ostry ból na zawsze ustanie.

Sekret na Krosty dla Konie albo na Parchy

Kopać piołun y ten w Okropie warzyć, a po przewarzeniu obmywać te Krosty wodą ciepłą.

Sekret do chędożenia Cyny.

Wziąć Otrębów y te nalać Okropem, a potym temi samemi trzeć Cynę.

Sekret na Sayatykę

Wziąć mydła Weneckiego w wodzie ciepłey rozrobić aby się spieniło, y Serpentyny angielskiey krupel kilkanaście wpuścić, y nad parą Twoje wody siedząc napa-rzać się.

na ból Oczów.

Wziąć sam białek surowy z Jaia na Fazfurkę, y kawał-kiem kałunu mieszaiąc bez przestanku przez minut kilka, zgęsnie ten białek iak Galareta, tę między płatki niebrochmalne zawinąwszy, przytożyć na noc do Oczu, aby zaś trzymały dłuzey wilgoć, Jabłki małe na materacyiach przytożyć, y Serwytą zawią-zać, znaczną folgę Oczom sprawi, lecz nie zbyt często tego używać nietrzeba, tylko w potrzebie.

Lekarstwo na Sayatykę.

Wziąć nasienie od Rzepy y uprażyć tak iak Kawę, za-szyć to w woreczek, y przykładać ciepło na krzyże, iak ochło dnie inne odmieniać, poki ból niepuszczanie.

Sekret na odnowienie materyi Lila kolorow.

Makowki Czcze spalić w Szkandalecie na popiół, wy-surzywszy ie pierwey aby się łatwiey paliły, popiół ten

w naczynie szklanne wodą gorącą nalać, po 24. godzinach zlać czysto, tą wodą wszelką materyę lila koloru, lub podobnego, pocierać gnapuszczać, dać wyschnąć materyi, gdy już tylko trocha wilgotna między Prześcieradła gładko ułożywszy, zmanglować, odnowi się zupełnie y odzywi kolor, aby zaś był mocniejszy lub bladszy, wziąć pierwey probę preparowaney wody, na kawałku materyi, y przydać więcey popiołu lub mniey podług potrzeby.

Sekret na chowanie Cytryn

Cytryny w naczynie ialkie ułożone winem Francuzkim nalać, konserwować się chociby do Roku będą.

Sekret na Kalia lub Kancer.

Żabę żywą w woreczek Jaszczy włożyć y przytożyć na miejsce bolejące

Sekret na Podagre

Wina Kanaryjskiego nalać w szklanką gnasypawszy Kremortartary zakłócić a potym wypić, raz na tydzień to zachowuiąc Podagra ustanie.

Na bol w Krzyżach.

Flanellą angielską granatową nacierać Krzyże,

rano y na noc y tęż Flanellę przywiązać na krzyżach y nosić ją przez czas niemały.

Na ból Serca.

Nosić na Szyi czarną nieturecką wstążkę od zarazy powietrza lub innych chorób.

Krwie potężney świeżo spuszczoney ciepły łyżeczkę — spory od herbaty wypić w czym się komu podoba.

Sposob robienia farby do malowania kwiatów Stolikow ordynaryinych Litt. Litt.

Wziąć potażu naylepszego do proporcyi farba y orzechow zielonych. które z łupiny obrawszy te z potażem gotować w wodzie przez pół godziny a będzie farba gotowa, ieżeli zaś orzechow niedostanie, tedy zamiast łupiny wziąć ziemi Angielskiey popielatey a drugiey czerwoney która się Caput mortuum zowie, a będzie ten sam skutek.

Item Drugi sposob robienia farby do malowania kwiatow.

Ług z popiołu bukowego zrobić, y wziąć Brezylii zół- tey Puntt. 2. ługu tegoż Stoffow 5. potym gotować godzinę iedną y farbować drzewo, będzie kolorem żółtego.

Item Wziąć ziemi angielskiey czarney Puntt. ieden, żółtey wygotowaney farby z Brezylią iako niżey Stoff. ieden

Verf.

lub Dwa, y gotowaĉ, iczeli by była ciemna przylaĉ czystey wody, y sprobowaĉ na Drzewie, a iczeliby była ciemna czyli raczey zbyt iasna, tedy dłużey gotowaĉ, potym iak wyschnie Woskiem nacierać, Zelazem do tego zrobionym glanc dawaĉ, y Szczotką niską wychędożyć.

na wielką chorobę Sposob liczenia.

w Karpiu niedaleko pyska y nosa kostka podobna forma, y Szczelami do Karpia, takich Trzy wsuszyć, na proszek utłuc, y daĉ wypic przed Zarzynkiem, iak bydz może nayblizey.

Sekret na Puchlinę

Wziąć małi Szczenny podług upodobania, rozrobic tę w samych białkach Jaich, którym ciastem okładaĉ nogi spuchłe, dotąd aż puchlina zejdzie. Ten Plaster tyle skutku czyni, że nawet z wewnątrz Puchlinę wyciąga. Bardzo wiele doświadczyło tego Sekretu.

Sekret na Wole w Garle albo na Szyi

wołowa żupsla albo po niemieckiemu Lenzfenn Saffran iest nailepsza wlitowey naywięcey gruzołkowcist te upalic na proszek z Bobkow utłuc y rowną część do proszku będzie spalony gębki przymieszaĉ, miodem przasnym zmieszawszy zażywaĉ, po tyg nocy odleży, na wschodzie Księżyca miesiąca przez 9 dni.

Lekret konserwowania przez zimę

Szczawiu do Botwin y Łupu

Wziąść dwa przetaki szczawiu y przecierpliwie wypłukać dobrze wywodzić, rozestać na stole wieniu, żeby wody ozech tyszło, poprzekrawać nożem lecz nie zbyt drobno ogonki wprzod powyrzucawszy.

Kwartę świeżego młodego masła rozpuścić wtygle polewanym y ten szczaw wrzątkiem masło włożyć na wolnym ogniu smażyć poty aż się woda wysmaży co prędzej tyszło łatwo pozna, kilka gwozdzików tłuczonych y soli proporcionalnie do smaku, wsypać, smażony szczaw przestudzić, y wygrzane naczynie włożyć z kilkami lub glinianę polewane upalowawszy jako naytrzej na wierzch kilka łyżek roztopionego masła wlać y dobrze nie zawiązywać poki nie zlerzepnie, konserwować go zas trzeba w miejscu suchym y zimnym.

Lekret do Suszenia

Fasoli

koło S: Jana lieć tależ fasole trzeba, Kategoż aby poźniejsze do suszenia strączki były mogły, Same topatki wkoło ieszcze niemasz zawiązkow obrywać, te na przetaki letnie y ukropem dobrze polawszy sparzyć, lub wgarku letko zagotować przed polewaniem zas ukropem trzeba ogonki poodrywać wraz z żyłką będącą na strączku, które wybrawszy na przetakach woda osiąść a letnim piecu pochlebie suszyć na lasach lub przetakach strzegąc ich od przypalenia te wstążek z blaszanych lub papierowych puszek konserwować wszelkym miesiącu.

Ten sam sposub służy do suszenia młodego grochu wziarnie zawsze go pozno lieiąc iak y fasole.

Sposub robienia wodki Czereśniowey na liquor

Czereśnie tłuć na miazgę wraz z pestkami

tak żeby y ziarka były rozbite te ze wszystkiem
zlać we cber y trzymać w ciepłym miejscu poty
aż fermentować zaczne, co przepuszczać
przez alembik y nieprzerwney czapkę naleywać
polic się nie zagotuie mieszaiąc ustawicznie
aż do dna, dopiero czapkę nalewać iak zwy
czay y to przepędzenie trzy razy powtarzyć
dodaiąc wody do proporcii moey zresztą chcąc
zrobić likwor dodać syropu tym sposobem
iak do wszystkich innych.

Sekret robienia wodki Domowey z ża
grem wirmym

Do roboty zwyczayney gorzałki byle zżyta do
brze odchy dzonego przymieszać połowę ża
wirmego wtenczas gdy się robota bierze do
kotła. ażeby do kotła nie przypadła pierwey
mocno mieszać nim się czapkę liquer
nalewyie.

Od Zarazy Bydła.

Weź prochu iak naboy ieden Muszkietowy; weź tyleż prze-
przu tłuczonego; i przyłoż tyle dwoie siarki przeczyszczo-
ney; co w Aptekach Kwiatem siarki nazywaią; Dodaj ty-
leż siak siarki, Kminu; wszyp wszystko do Butelki sodu
y zmieszawszy dobrze, daj to razem wszystko bydłęciu wy-
pić. Jeżeli Bydlę iuż iest Chore, przez cztery dni co
dzień trzeba mu to lekarstwo dawać; iżeli zaś ieszcze nie
iest chorobą zarażone, dosyć mu będzie razu iednego. Dla
Cieląt, połowa się tylko tey miary daie. Przez dwie go-
dziny przed lekarstwem, y tyleż po nim, nietrzeba bydlę-
ciu żadnego pokarmu dawać; Item iedynie sposobowi Szwaycarze
przypisuią Zachowanie w Zdrowiu swoiego bydła.

Item na Parchy Końskie

Szukać na rudawinach wody zgniłey na ktorey iest kolor bi-
tumy tę tłustość tyzką zbierać y smarować kilka razy
Konia sparszałego, Zapewnie uleczony będzie.

Na Ból y Konserwacyą Zębow.

Listkami Szałowicy świeżey, albo w Zimie rozparzoney wodą
albo mlekiem, wycierać zęby y Dziąsła, iak nayczęściey, tym
sposobem Konserwuią się dobre zęby y gdy bolą iuż folgą
rozparzoną też Szałowicyą w mleku, tymiać wogbie, pomaga
na ból Zębow.

Na Dyssenteryą dla Pospolstwa Lekarstwo.

Wziąć Tytiunu Ordynaryinego, napełnić nim choć nie zu-
pełnie.

choć nie zupełnie Garnek Ludgarcowy, lub większy Polirywą przykryć, y Gastem oblepić, warzyć go przy ogniu wolnym, godzin kilka, aż się dwie części wody wygotuie, y tylko trzecia część zostanie, tę Essencyą przecedzić, y zlać w Butelkę Szklannąg Choremu na Dyssenteryą w Wielku Średnim, kwaterkę jedną Lekarstwa tego dać wypić, mieszaiąc do tey Essencyi Tytuno wey, trzecią części Oliwy, ażeby Essencya z Oliwą zmieszana, kwalerkę wynosiła. Dziecięciu y staremu człowiekowi, albo też y wośrednim wieku, iżeli iest bardzo ostalejony, tylko pół kwaterki Dawać, Skutki tego Lekarstwa są, że Tytuń womity sprawuie, y materyą szkodliwą w Żołądku trawi, Oliwa purguie y goi, w nyztrzności. Raz tylko Jeden Daie się te Lekarstwo, iżeli iednak za pierwszą raią nie pomoże, można za Dni kilka znowu powtorzyć; Chory ma się wystrzegać wiedzenia wszelkich niestrawności, kwasow Słoniny y Owocow niedoyźrzałych, dla Żołądku Jednak, nayleppiey aby iadł Kaszę Owsianą lub Jęczmienną tłustą z masłem lub słoniną mtwą, Wody dobrą kryniczną, byle nie zbyt Zimną niech pije po trosze, iak nay częściey, pomocna iest bardzo, trawi y rozrzedza materyą złą w Żołądku, y wyciąga Żołądek przez Stolec lub Urynę

Sposob malowania Dachow Czerwono doświadczony y Przepisany od S.P. JO. Xięcia Jmci Czartoryiskiego Biskupa Poznańskiego.

W Kocieł wielki Żelazny iakie zwyczaynie przy Szkutach do gotowania Smoły Pakowki mieiaią, nalać Wody y wsypać Ziemi Oxyli Farby Caput mortuum zwaney proporc.

proporcyonalnie azeby się Farba z wodą zmieszana za-
gęściła, warzyć na mocnym Ogniu przez godzin
Dwie, ustawicznie mieszaiąc, na dowarzeniu proby
na Desce odmalować aby był kolor żywy niezbyt
ciemny ani zbyt iasny, Farby więcey przymieszać
czyli wody dolać podług potrzeby, Jak uwarzą mo-
cno Farbą gorącą niem ostygnie w Szkopki z kotła
biorąc, Pędzlami dużemi Murarskiemi Dach malo-
wać, zacżynaiąc z gory Dachu dla ścieku, co się z
Kotła ubierze w Szkopki dolewać wodą Farby pot-
rze przysypować, Człowiek kotła pilnować ma nieod-
stępnie dla ustawicznego mieszania y podkładania
Drewek pod kocioł, aby ogień był zawsze mocny
Krwi bydlęcey mięszać całe nietrzeba, ale tylko sa-
ma woda z Farbą mocno iako się wyrazito wko-
tle Żelaznym warzona y mięszana, Czerwoność piękny
y trwała Dachu czyni, ale naywięcey na tym za-
wisło aby w pogodę y w czasie iak naygorętszym
na Dachu dobrze suchym y wygrzanym malowa-
y aby wyschło za pogody azeby Deszcz nim wy-
schnie niespłukał, Kocioł żelazny do warzenia Tey
Farby dla tego iest potrzebny, że go Ogień mocniey
przetrzymuie niżeli miedziany Ktoś się pokaza pla-

my

plamy iakie na Dachu iuż pomalowanym, y su-
chym, zwazać na to nie potrzeba gdyż te Plamy
będą z Saletry znayduiącey się w Farbie Ktore Sło-
ce wyciągnie y Deszcz spłucze a Czerwoność Dachu
rowna zostanie. Gdyby Kotła Żelaznego dostać
ciężko niemożna, farbuią się także Dachy ale nie
tak trwało y z smrodem dla robiących koło tego
tym sposobem: Nalać krwi bydlęcey w Ceber wiel-
kiy, Farby Caput mortuum, iżeli iest w Grudkach
miałko utłuszy wsypać do proporcyi aby zgęsta
mieszać mocno y długo aby się dobrze zmieszała
y rozmokła, Jeżeli zbyt będzie gęsta Wodą tro-
chę rozpuścić podług potrzeby mieszaiąc zawsze y
uważaiąc Czerwoność dobrą, tak na Zimno ma-
lować ale zawsze w czas naygorętszy y na Dachu
dobrze suchym, iako się wyżey opisało.

Na płynienie Łez. z Oka

Weź trawy gotuy w Wodzie y tą wodą letnią przemy-
waY Oko płynące.

Na Roża. Krzeszą Ogień krzesiwem tak aby iskra pa-
dła na to miysce gdzie roza się Ogni

Na Jęczmień na Powiece. Ziemi świeżey z wodką ro-
żanną zmieszay y przyłoż na ten Jęczmień, zginie

ale

aleto zaraz w początku rob.

Na Uhaszenie. Jadziny iakiey Uhoszoną część Zaliop w Ziemi

Smiotanke abys miał dobrą. Weź Garniec lub dwo byle iakiego mleka gotuy w Tygiu tak aby się z gęsto iako Galareta, choway to w Chłodzik, a potym do mleka kazdego włoz kawałek tey Galarety z mleka iak się zagotuie będziesz miał Smiotanke gestą

Na upstawy. Starą Wędzonkę trzechletnią ususz w piecu tak, aby ią można na proch utrzeć, tego prochu na koniec noża daway cierpiącey płynienie zbytnie

Sekret dorobienia soku Wiszniowego do wody z Wiszeń czarnych. Wziąc Wiszeń dobrze doyrzałych z ogąsow obrawszy, z pestkami sypać w Mozdzierz y tłuc osłoniwszy papierem, iak będzie tyle ile potrzeba szklanek mierzyć w nie do trzech szklanek Uthczonych Wiszni wsypać Cwarta szklanke Cukru Uthuczonego, utłuc troszka gorzkiego w korzenia Angielskiego w kustenke też wsypawszy na Sznurku w pusci wstoy, ktory dobrze zawigzawszy na Słońcu wystawić, ziebyście dy stylowało, iak się dobrze wydystyluie zlać z wierzchu czysty Sok, y na dolnym ognin przymarzyć go treba.

Lekarstwo na Upstawy

Wzyy Rzadzeni prostey Utrzyć ią na tartce włozyć ią wrondel niepobielany Nalac to octem Francuzkiego Wina tym przygrzac Na ogniu to w chuste za winąc y Zolędzie obłozyc ciepło y Włoszku kilka godzin spokoynie leżyc

Sekret na Guzy Hemorodialne

1mo Listki białey lilii / zolte z nich serduszka odrzuciwszy / moczyć abardzicy distillowaé na stonu woliwie. Te listki przytłaczane, na ulżenie czyli rozpędzenie hemoroid służą ba y sama takowa oliwa smarując nią polażnica się wstolec guzy. Jeżeli się za przytożeniem tych listkow woliwie wymoczonych, hemoroidy otworzą to dobrze y dosyć na tym będzie jeżeli zaś rozejdą się to lancet puścić należy.

Sekret na inflamacią oczu

2do Zbierać rosy z jęczmienia o trawie będącego, y dystyllowaé ią na stonu w butlach a nią z rana oczy przemywaé czyeby chusteczką gdy się zapalaią y gorzcość w nich czuć się daie

Sekret na robienie octu

3tio Jęczmień wygotowawszy w wodzie ią wodą wystudzoną nalać winny lagier aby się winny ocet zrobił

Sekret na ocet

4to Żeby ocet tęgi mocy swoiey nie stracił kilka ziarnek pieprzu zawiązawszy w chusteczkę wpuścić w niego

Gdy się rana zapali na wyciągnienie ognia

Zrany wziąść łupiny y zrzuy zdartey czarną skorlę, zielonej miazgi

czyli skorlii nasterobaé, a ubiwszy mocno
zpiwem aż do zapienienia się przystoży
do zapalonej rany, pod tym rana zbieleie &c.

Lekarst na nayswiętszą Obstrukcią Enema

Garść bobkow owczych wsypawszy, takowa enema nayswiętsze zatwardnienie
ruszy.

Rane swieżą nayprędzey goi sok ze
słazu wyciśniony. rane nim zalewaiąc.

Lekarst na bol oczu. y listkii przykładaé

Korzen Babki wyptukaé, pięknie zbrudz
y gotowaé w wodzie krzyżowey, y do tey
wody trzecią część wina Francuskiego
przylaé, chusteczki maczaé, y do oczu przy
kładaé.

Hyderkii Fabakii sposob robienia

Imo. Mierz prasz iak chcesz według wielo
ści Tutkiu prasz na tyle zrub ile
potrzeba do wzięcia tyszego wscisnienia

2do Tiutun poodzieray z Cyciwy by Tiutiun był dobrze urządzony.

3tio Tiutiun tak obrany utoż warsztwo na Tablicy Prasy y przesyp bardzo mato co popiołem umyślnie z Drzewa Jatowcowego iak iest z Listkami palonym / kiedy chcesz mieć Fiolarapę / wodą zlorzeniem Fiałkowym dla zapachu gotowaną / chcesz mieć oczerlec — wodą Herbaty. Nayprzednieyszey polerapiay / polerapiay zas sposobem iak wżiwy słuszy.

4to Tak czyn tładzić w warsztwy Tiutiun y przesypuiąc, wspomnionym popiołem y Zalerapiaiąc wodą iako chcesz z wspomnionych aż mieysca w prasie wzwyż stanie.

5to Postawić prasę

Sekret na Kapanie y bolliscie w nogach

Ziele celidonia y Dziwanne, wygotuiąc z korzeniem czysto opłukać gotować w wodzie y nogi moczyć trzy razy na dzień poki ból nie ustanie.

Sekret na wągniotki

Wziąć stonke iaiecznego bydź zboża zielonego odtamuie z kolankiem, y tym kolankiem nacierać wągniotki, a stonkę rzucić w mieysce, gdzieby nayprędzey zginęła, a tak wągniotki zginą.

1mo Sto Postawić Prasę z Bytunem na miejscu wilgotnym, by słońce niedochodziło, nieprzestępni Sekret iżeli na tym miejscu stoią Łoka; tak trzymać tydzień

2do. Na drugim tydniu rozrzuć tutiem przemieszany, przemieszany wkładać w Warztaty wspomianym sposobem,

3mo. Czyn to razy kilka do Siu, bicia, y Tydnia aż się zagrzeie.

4to Maiąc Instrument Krzesania krzebć, trzeć y Zarywać trzeba zakrapiać to Herbatą.

Informacya prania Materyi Kitaiek, Prodeturow, Tureczyzny probz Hattasu białego. ktory po praniu trzeba zadaz makry kurzyć siarką y to tylko białemu służy.

Wziąć wody wcale letniey dodać do proporcyi miodu prawdziwego y Żołci Wołowey w tym zamaczyć materyą naywięcey dziesięć minut, potym wziąść Mydła, Chleba białego, Miodu prawdziwego to wszystko razem zgotować, iak ostygnie to tymi materyą smarować y na Warku taczać a wodą to polewać; w ktorey była namoczona do Czystey dy, Dy się wypierze wziąć Wodki prostey y Wody Żółmiey y w tym namaczać a na Warku przetaczać potym wyprzesciradło zawinąć y do Suchego taczać

Sposob Inszy prania Materyi.

Wziąść Garniec Wudki tęgiey Wody Garniec Żołci Wołowey ze dwie, Miodu prawdziwego tyzek iącć gotować to wszystko y odszumowac Jak przestygnie namoczyć te Materye z dziesięć minut y prać bez mydła do Czystey Wody iak wyschnie wyprasować bez papier wilgotny trochę.

Oliwę Starą czyli Smierdzącą naprawić.

Nalać Oliwy w garnek iliż zażywany nakraiąc w nią Sło-

kuch

lich Jabłek y zagotować dobrze, iak przestygnie, zlać ią w naczynie Jakie; Słodyczy nabierze y zapałk mieć będzie piękny.

Sekret na kolki wszelkie z pleuretikiem Doświadczony

Sayno konskie świeże wyciśnąć z tego soku kropel 30 dać choremu wypić w winie lub piwie.

Maść na Rany y na wszelkie Ruzy lub Wrzody

Wziąć łyżkę Oliwę, y dwie drugie części Wosku Żułtego to wraz zmieszawszy, przechłodziwszy troche dodać do tego łyżkę miodowey Patoki, mąki Łytney, y Proszku z liścia Cardy benedicti, miałko utartego po równey części tak mąki Łytney iako y Proszku Cardi benedicti; Zmieszac to z Oliwą y z Woskiem do gęstości, z czego po dobrym ubiciu maść się zrobi.

Jeżeliby ta maść zostawszy się od potrzeby wszelka, tedy przlawszy troche Oliwy rozpuścić na węglach, będzie tak skuteczna iak świeżo zrobiona

Jeżeliby ta maść w preparowaniu była lipka to przydać miodu łyżkę, lub Oliwy y wymieszać, a ieżeli rzadka to mąki z Cardy benedikty y Łytney w równey części.

Materayle w spazmach Przykładne Ruzy wot y Bzek wielorym kto cierpi wielki Defekt ater est wzięte Rozmarynu Lubczego melissy Cytrynowy y Rumienku Rzymskiego równe części przerzywszy z tego Małe rzeczy wonne Trzewikiem gorącym Namo-
czyć tak uprzedzywszy przykładu

60. Sekret na Gliisty

Oliwy de Provence Łyżek 1. Soku z cytryny Łyżkę razem zmieszać i dać piiknemu natoszczo przez Dni na wschodzie miesiąca.

Sekret na ptycienie Gwałtowne krwi zgasły lub znosa

wziąść pocztowego papieru, ten wielkoro złożyć, y pod język położyć, a krew niewątpliwie ustanie.

† Sekret na komary.

wziąść gąbkę zmoczyć w occie winnym y nad głową powiesić, to wszystkie na nią siądą.

Sekret na Pchły.

† Postawić miednicę z wodą, à w środek zapalony świecę, to wszystkie pchły idąc do światła wpadną w wodę.

Sekret na wielką chorobę

Szukać myszy młodych ślepych w gniazdzie te wtoczyć w rynkę, którą zalepiwszy smaży czyli razey picć wtoczone myszy, spalone na proch utrzyć wkamiennym mozdzierzu, y ten proszek na koniec noża wekerbacie zażywać, do kilku razy wielką chorobę niewątpliwie ustanie.

Sposob robienia Octu z Wody. Wodę przewa-
rzyć y w naczynie w ktorym się ma Ocet robic wlać
wystudziwszy, potym po garści wziąść Krup ięczmien-
nych mniey cokolwiek upałonka tak kawy y gorąco wsypać
w tę wodę, do tego wziąść grzanke uszuszoną dobrze,
posmarowac miodem zagrzawszy ią y włożyć w tę Wo-
dę.

Mixtura od Spazmow. Wziąć wody melissowey łyżek, 5. Liquor Cornu Cervi Succinatus, Laudanum Liquidum ana kro-
pel, 30. Syd kropel, 20. Syropu melissy łyżkę ieden
lub trochy więcey do przyiemnego smaku to razem
zmieszac y zażywac po łyżce stołowey, co dwie lub
trzy godziny popic Romianiem Rzymskim.

Lekarstwo letko Laxuiące. Wziąć serwatki zro-
bionej z mleka słodkiego z kremortartary filiżanek
trzy, lub cztery, w ktorey rozpuscić manny Kala-
bryny lotow 4. wyklarowac białkiem od jaiec ku-
rzych, y pić ciepło po filiżance co godzina.

Sekret na Konwulsie lub też wielką chorobę.

Pulvis Contra vermes, Pulvis Anti Epilepticus. po un-
cyi zmięszać obydwa proszki na ieden, używać go na
koniec noża rano y na noc w mliku, uważaiąc nadchodzące
attaki Paroxyzmu.

X.

62.

℞. ℈. Contr. vermes
Pulvis Antiepileptic.
aā ℥j

Misce ad unam Chartam.

Sekret na Frybrę.

Do kwarty Piwa odmianiecego lepiey angielskiego lito ma, wsypać sześć łyżek popiołu miałkiego grabowego, ten z Piwem zmieszany ma stać przez godzin dwadzieścia cztery Piwo zaś wylewaiąc po jednej Filizance co trzy godziny chory pić ma.

W Sekrecie Paszet. na Powietrze wypisany

Wiele dawnych rzeczy, chociaż bardzo pożytecznych, przeto iedynie zaniedbano, że były dawne, nie iż by dawność, słuszek wprzód w nich umniejszała, ale że nowości miłość, w poźniejsze lata, tak się wkorzeniać zaczęła, iż tym samym nieraz szacunku już niema, kiedy nienowa, iakoż iedno już tylko prawie Wino, utrzymuie ieszcze szacunek swey starości, u miłośników nawet nowości. Przez tyle wiekow, aż do naszych czasow, zachowana y przesłana nam była wiadomość iakiey wody Owey, ieden z naywiększych na świecie ludzi Lekarz Hipokrates uchronił Grecyą od straszliwego Powietrza, od Illiryku niegdy wszystkiego ale zeten sposob postrzymienia Powietrza, miał już teraz, około dwoch tysięcy lat, przeto iako stary, w starych tylko księgach pyłem zagrzebany leżał, atym czasem nowych nato lekarstw bez potwierdzenia nawet Lekarzowi tak wiele dziś wymyślono, że Ich po Paszetach, Dziennikach y Kalędarzych czytamy bezmiary, atym czasem ludzie do postrzemu na mary, Jeden nasz Lekarz w Jury, nazwiskiem Jallerow

otrząsnowszy y siebie z dzisieyszych nowości upredzenia y księgę
starego Hipokratesa z pyłu, zabył Jego sposobu na ratowanie Wsi
Bois le Roi, nie dalekiey od Anet leżącey, gdzie Epidemiczna cho-
roba, tak ludzi prędko zabijała, iak nayprędsze powietrze. Przybywszy
On tam kazał/ vstęn to iest Hipokratesa sposób/ pełni chrustu na u-
licach Wsi owcy w stosy powkładać, które potym Jałowcem/ było zas
jo na czm dobrych Fur/ wkoło obłożył. Gdy Słońce zaszło, a wapo-
ry podowczas z ziemi wychodzić zwykłe, niedopuszczały płomieniom y
dymowi zbytnie w gore po powietrzu unosić, wszystkie owe stosy razem
podpalono, gęsty dym, w gore zbyt wzbicie dla waporow niemogąc, cały
Wieś barziey niż nayprędsza mgła potrzymał napełnił. Zapach tego dymu
był ziołowy, y balsamiczny, że wielu chorych przychodzić iuż do zdrowia,
a żaden zbiech od owego czasu w tey zarażonej Wsi nieumarł, Prosty to
iest sposób, boteż wielki ów Lekarz Hipokrates/ za świadectwem Ali
tona/ iak barzo rzadko lekarstwami szafował, tak zawsze naymoc-
nieyszych zażywał. Był też y sam lat sto cztery M 104.

Sekret kurowania Bydła od zarazy.

Stal rospalić, y te siarką nacierać nad zimną wodą, ta siarka spa-
daiąca gdy zastygnie zbierać z wody, y miałko utarszy w moździerzu, chle-
ba kawałki posypywać y dawać Bydłu rano y po wieczor tak za-
rażonemu iako y zdrowemu, nie daiąc zarazić, aż we dwie godzi-
ny napawać. Sekret na palpitacyą, oprzęsy Serca, czyli Zgrze-
nia Wzięc Papieru wygałowego pół arkusza w wodzie zi-
mney krynicznej zmaczay cały y przyłoż raptem do boku
lewego, co niech chory trzyma poki Papier nieuschnie.

Sposob chędozenia Sreber.

Wzioś wody garcy trzy, wsypać do niey lotow dwa kremor: tartaryk y wtrzyć to rdzem, potym Srebro w tę wodę włożyć y warzyć, z Ktorego Ukropu po wywarzeniu w zimną klaść wodę to Srebro, potym wziowszy gąbkę y maczać w Otrębach pszennych y nią te Srebra wycierać.

Bulion do picia Dano czyszczący kreu, per Mr. Matthy.

Wez kure na Sucho Skubaną y gdy iuż będzie dobrze Ugotowana przydaj kilka rakow z tarcey marchwi wyciśniey filizanke soku, przydaj Szczypiorku Pybulli y tak ugotowanego a Bulionu pii co dzien filizanek dwie.

Plaster na tuanosci w Boku lub ostrokrzyc

Diele żelezniki w Duinicy umierać maśc z czmiennej przymieszac z białkami od jaiec, to między dwie chusty wziowszy przykładać na bok, odmieniać ciągle wyżelnie, poki nieuleczy defekt.

Sposob robienia Biszopu.

Pomarancz gorzkich szesc z wierzchu kaydą wyrznąć cukru nasypać w kaydą ile można wpalowac y po: nalewać wyżnietemi wierzchołkami, y tak przy: żarze z wolna pocić aby nagle nie wyrzuciły z nie przypalić, a istnieymnieysze uczynić, te zaraz go: rąco w wazę włożone Garcem wina Budzkiego lub węgierskiego nalanym rozcierać aż do maszy, przecis dzic do czystego, cukru dodać do smaku y kamienia w Bu: Stal.

Sposob gotowania grochu młodego

Wziąć Sałaty głowiastey środki z głębokami pięknie obranemi do Półmiska grochu młodego wiele wyłuskanego, w Rynsztunku polewany włożyć masła świeżego ile czasu włożki trzy kawałki Cukru, sałatę na spod położyć, a groch nad wierzch, pobrzydłą maluczki z obłupić nie wadzi nie leciąc, tak gotować wolno na ogniu przez godzinę często wstrząsając aby nie przypadło.

Na puchlinę: Wziąść rzotkwi czarney utrzeć na tarlu, lub nozem usiekać tak wiele aby połowę zabierała Szklanki lub flaszki nalać winem Francuzkim, niech moczy od godziny do tey że pory, lub mniey gdy treba pilno, to przez Szmatkę przecedzić y wyciskać, pić po trzy razy lub więcey na dzień.

Na gorączkę: do ktorey gdyby się przymieszała y Maligna to czyni.

Wziąć listków z rozmarynu Zalepszey żeby nie: parowało y gotować w drożdżach Francuzkim, namoczywszy jak można wytrzymać w gorącym Prześcieradle obwinąć gołe ciało chorego, a tak Skutku dozna.

Na Puchlinę. Ukopać z korzeniem polnym wyte wyptokawszy, gotować mocno w tęgim occie, rozpaliwszy cegieł dwie, lub trzy podług potrzeby wyciągaiących, te cegły włożyć w wannę, w ktorey opuchły tym sposobem ma się parzyć; iżeli puchlina w nogach, tedy do pół powinien będzie nalany, iżeli

ieżeli w całym ciele, tedy posrzyć ma bydź
nabrzytyj y ta Cegła rozpalona pomału podług
możności wytrzymania człowieka opuchłego, ma być
tym Octem gotowanym z pokrzywą skropiana.

Sekret na płynienie ży z oka

Wziąć trawy ordynaryjney gotować w wodzie
wołtorey albo stelcz, wodę z przykładać do oka

Sekret robienia masci na zgojenie Raka

Wziąć za szesć Grajcarow Merkuriuszu czerwonego
zmieszać z maslem świeżym, które ma bydź wypłu-
kane w wodzie aby nie niebyło słone y nieżem-
jrane z czosnkiem inlela, mocno umieszawszy
aby się Merkuriusz zupełnie rospuścił z ma-
słe, którego bydź powinno tyle jak jaiko kurze
ciężko na szmatke nasmarowawszy y na Rak przy-
kładać rano y na noc polubić nierzucać.

Sekret na Malegny Zarażliwe

Konia z Pocomego wprowadzać do Chatupy w którey
ta Choroba Panuie, można to y z Powtorzeniem
robić.

Na miejsce lub odchod zatrzymany po Połogu

Wrzos gotować w piwie Zalepiwszy naczynie y pokrywkę
nabrzydszy ugotowawszy dać wypić dwie lub trzy filizanek,
a Zielem ugotowanym Żywot dołem obłożyć ciepło.

Gdy Białogłowa ciężarna nie czuie Dziecięcia Bożego Drzewka gałązkę nad dołkiem Piersi Zawieście.

Na Kaszel.

Chrzan tarty na tarce usmażyć w miodzie y po łyżecce pić tego Syropu.

Azeby Ptaki Zboża niepsuły iakiegokolwiek.

Zboże iakiebądź, potrzeba w ten dzień Siać, w Który przypada tego Roku S. Walentego; naprzykład: tego Roku przypada we Srzedę.

Plaster na ból Boku Ze Sledziony pochodzący

Ziele Żelaznik czyli Kopytko zwane posiekać y z Mąką ięczmienną zmięszać y dwa Białki od Jaiec wbić, a Zmięszawszy razem, Plaster z tego zrobić na Lanhach czyli pacztokach rozłożyć y miedzy dwie chusty włożywszy ciepło przykładać, odmieniaiąc co Doba poty, poki nie wyzdrowieie Chory; Co w Zastarzałym Defekcie przynaymniey przez Kwiedzień dwie nalezy kontynuować.

Sekret czarno Farbować.

Koniczego się miesiąc nazbierać z młodowianey olszyny lub Dębiny Kory, Która gotować w wodzie deszczowey lub stawowey miękiey dobrze ugotowawszy, tę wodę zlać y znowu w niey gotować świeżą Korę a odebrzoną powtarnie nastać w niey żelazo Kilka razy dobrze zardzewiałe, które nayleprzey zardzewieć nastawne w octu często, w tey dopiero wodzie umaczać co się ma farbować y wygotuiąc, a do ostatku wody przydać Brzeczki piołunowey garniec Dwie, y galasu Łyżkę Jedną y znowu gotować, y polewać co się farbuie, wygotuiąc, poty nastawaią palić Kolor iako ieszcze nie ma być, ale przez farbowany

miec miethe, wszystko brochmalu do rospety farby y oliwy nasparstek wlezy y zagotuy, a dopiero ubrochmal, wyciegnicy y uszysz.

Płukanie naylepsze na garto wsiąść kwarterko wody, kwaterke mocnego octu, a ieżeli stary to troszka więcey, saletry utłuczoney cwierć łuta, lub co czerwony złoty zawdzy, kwiatu bzowego garstke, y miodu czystego tyszke to razem przegotować, y płukać garto czysto, excepto.

Sposob robienia y używania oleyku Długiego Życia.

Ta preskrypcya była znaleziona między papierami Doktora Tomasza Szweda Zmarłego maigcego lat 104. który Szwan kuiąc z konia zakończył życie, ten skrypt zachował się w Jego familij przez Wiele Wiekow. Jego Dziad Umarł w lat 180 Matka Jego Żyła lat 107. Oyciec Jego Żył lat 102. Do używania tego Cudownego likworu, a używanego po siedm lub 8 kropel rano y w Wieczor w odwarku tyle wina Czerwonego, Herbaty albo Bulionu.

Imo. Siedm Uncyi y kwintę Aloesu przedniego
2do kwintę Cytwaru białego.
3tio. kwintę Gencyany.
4to kwintę Jak nayleprzego Szafranu
5to kwintę Miarkiego Rabarbarum.
6to. kwintę Agarycku Białego
7mo kwintę Dryakwi Wenetkiey.

Zebrzeć to wszystko na Mąkę przesiać y wsypać w butelkę
szkła grubego, wlać kwarte Żydowskiej Wódki czyli Spiritusu y
zawiązać dobrze butelkę Pęcherzyną albo Bobgaminową y gdy
gdzie Słońcu przedziurawić go Szpilką żeby Fermentuiąc się bu
telki nie rozsadziło, postawić w Cieniu przez dni dziewięć codzien
rano y Wieczor z Mgieł, dziesiątego dnia Wlać szkło pełne Czyste
zawiąz dobrze to co Zlejesz, Należy Znowu na te lekarstwo Spiritu
Niechay Znowu dziewięć dni Mięszkanie, Ale dzien jak pierwszy mę
cić tak iak pierwszą dnia dziesiątego Wlać, a będzie się Kwasz
zdał iak mętny, gdzie go potrzeba będzie Szyfke na krzyż płotne
żeby nie nietrzało. Można tego Likworu zaraz Używać, ale codzienny
Używaniem prawna rzecz iż do tego Życia gdzie niemaiąc potrzeby
Puszczania Krwi ani Innych Lekarstw.

On osłabionym siły przywraca, duchy osłabione ożywia
rozwesela serce, odeymuie drżączkę Żył, Womierza Bolesci Ka
tarrow, Czyści Żołądek z Humorow Grubych y lepkich, które
sprawuią Niestrawność, ostrość, Kolebie w Niedyspozycyi w Ki Ka
minutach, Chorujących na puchlinę, Niestrawności, w prze
ciągu Godziny odeymuie y Słabości Serca oddala, Duchy Blanke
w Upadek edukcyi y Duch im naprawuie nazaiutrz tym li
Kworem Zatykać Uszy na Jaki czas Cawetną. Czyści Krew
y do Jey Cyrkulacyi pomaga, bolenie Zębow dziurawych womierza
Kładąc w Nie Cawetne tym likworem Zmaczonej, wraca Ser
y Krasnosć twarzy daie, purguie nieznacznie, y bolesci we
wnętrzne leczy, Wszystkie żeby niestatkowe, y wszystkie
Jey odeymuie womierza Czyści wnętrzności z grubych humo
row, Ktoremi Zagrzybnione bydz mogą.

Miara tego lekarstwa podług rożnych przypadkow.

Łyszka Zwyczayna na Kolenie Serca, dnie na niestrawności
w Czterech Łyszkach Herbaty, dnie łyszki na Biyawstwo.
Trzy łyszki na Pedagre w samym paroxyzmie mianowi
cie gdy idzie w Gore dnie łyszki w Czterech łyszkach
Wodki na Kolki w Nędznościach z Wiatrow po dwie Łyszki.

x to iest od Herbaty

Łyżki od Kawy w białym dobrym Winie przez dni ośm na
Głisty. Jedne łyżkę na Zęby przed samym Paroxyzmem.
Trzeba brać na laxowanie wziąć trzy Łyżki samego likworu prze
ze Mieszczyznow, a dzieci Niewiastom we Cztery godziny po
tem klizmy. Wieczerzy, po tym lekarstwie nie trzeba jeść rzeczy
Surowych, jako to Sałaty, Ogerków, Rzodkwi, wszelakich
fruktow, ani Mleka, y wszelkiego Strzedz się ma. Ta
Używanie codzienne tego lekarstwa po Siedm Kropel dla
Niewiast, podziwisz dla Mieszczyzn, wżyte dwie miarki Cer
wonego, herbaty albo Bulionu rano y w Wieczer sprawuje Że
Człowiek zyie długo, Zdrow, Wesoł, tetki choć zgryby biały starz
na ospe daie go się. Łyżka od Kawy Choremu przez dni dziewię
we trzech Łyżkach Bulionu, zbadzaniny na czczo.
NB. Na Reszte tego lekarstwa, z którego się iuż drugi raz zlało
wać trzeci raz iedne kwartę Wina, niech mokną cały
Miesiąc, Niemym Stworzeniom y Innym daiąc, nieco pomagaią.

Obwieszczenie

Lekarstwa osobliwszego przeciwko Ukąszeniu psa Wście
klego, które Król Jmć Pruski dla dobra publicznego nabył
od Popesera a rozciągnowszy Skutki, y sposob Używa
nia tegoż lekarstwa w trafiaiących się przypadkach Cos
giom Doktorskim y ludowi do Używania onez Zalecił.

Szaleństwo czyli psia wściekłość, które zwykło
nia psa pochodzić zwykło, iest Chorobą na Śmiertelnie ią
mę okropną y każdego ludzkość maiącego do politowania
nad Zarażonemi pobudzaiącą: lekarstwa zaś rozmaite, jak
dla Zapobieżenia tey Chorobie iako y dla Uleczenia onej do
tąd wynalezione y Używane, lubo czasem pomyślny Skutek
odebrały częstokroć iednak tym Nędznym ludziom żadney
nie przynioso y pomocy.

Król Jmć Pruski dowiedziawszy się z pewnym y szczerym
Wiarołomnym posiada Sekret niezawodnego lekarstwa przeciwko
kąszeniu psa Wściekłego, którego tu iuż do mości w Szlachetnym
Dobrze

Domie nabyt a iako bedzie wiany godni do swiadczenia
ii lekarstwo zawsze Skuteczne było, gdy Ukorzonemu
nicodwłocznie podług przepisu było administrowane z mi-
łości poddanych Swoich, otymże lekarstwie chcia[ł] Sie Upewnic
y Natych miast nakazał Collegium Doktorskiemu, azeby na to
Miejsce był posłany człowiek wozluce lekarskiey obcego
dla przekonania sie o istotney prawdzie pomyslnych ta-
kiego lekarstwa Skutkow. Gdy wiec to wszystko, komy o
tym lekarstwie, namienili, przez Swiadkow było zeznane.
Król Jmc. Wiedmiaka Onego znaczną pieniędzy Summy obdarzył
ten zas nietylko całe urzędzenie tego Sekretu wystawienia od
Kollegium Doktorskiego Grunlikuii wziawszy ale poszedłszy z
Onym w Bole Robakow w Łacińskim Języku Meloe zwanych
w Polskim zas Majowe Czarne Robaki, nazbierał które maiąc
trzeyczy tego lekarstwa Sa bzycia y sposob Urządzenia ich
y sposob Cały leczenia onemusz Wkazał.
Collegium nayuprzeymsze Doktorskie Krola Swego zadosyć uczy-
li czyniąc Wszystkim powszechnie lekarstwo Tak iakoż sam
wiara onegoż podanie iest wiernie Oglasza.
Azeby zas, Każdy mogł zrozumieć co znaczy Meloa, czyli w
Polskim Majowy Czarny Robak, y Żeby od Chrzyszcza ondyna
nijnego, Który Juz rożni Doktorowie w tey Chorobie Używali
Cytat znana wszelka zdaie Sie Gdz rzeczy potrzebną azeby ten
trzeby wBaka Krotko był okreslony.
Majowy Czarny Robak po Łacinie Meloa Którego Linneusz
naturalista miedzy Coleoptery liczy, Chrzyszczom niema bydz
zwany, ani z Chrzyszczami Mieszany. Tych Robakow dwakroć
znayduią gatunki pierwszy nazwany od Linneusza Meloe
proscarabeus Syst: Nat: T. I. p. 419. a w Wersyi Niemieckiey.
T. V. P. I. p. 312. n. Ks. Fauna Suecyca nazwaney p. 286.
Antycantharus nazwany Którego Koperztych nayłepszy
Znayduie sie w dziele Oeconomia Entomologica Schweffert. T. 82
Robak iest prawie gruby na palec, długi na puł tora Cala, Sa-
miczka iest większa do Samca, Skrzydeł niema, tylko na Krzialt
ongach, małe pokrycia Które do połowy tylko Ciało iego o
Krywaią. Miedzy Rożkami Krzyż nie co podobne. Czarne

Czarne, tet kocentkowane y nierucheczeie. Dla czego latac niemoze
powolnie zas sie czolga, Cale tego Robaczka Ciało iest Mie[illegible]
y czarne bl[illegible]kami, Zielonemi y Zoltemi obrączkami opasane
Głowa Nogi y brzuch bardziey do Czerwonego koloru, iak do fio
letowego Kolora Zmierzaią, Wąsy z duzemi stawami Złożone stawa
z ktorych srednie grubsze sa od ostatnich, przednie y srednie
Nogi z Pięcia Składaią się Stawow, tylko zas ty ostatnie
Wrzniony w Oley ten Robak natychmiast zdycha, ma ie
te osobliwszą własność iz dotknąwszy się go ze wszego t
ich Członkow Gesty Smoły, y Zuttawo Sleyny wypaszo
Sok, ktory do palcow przylega, ten Sok rownie iako y sam
Robak rozstarty mity wydaie Zapach. Drugi iest Gatunek
tego Robaka własciwik Zwany. Meloa Majalis. Majowy
Robak u Linneusza w Mieyscu Zwanym y u Frysza wopi
sania Robakow Tom. 6. Tab. 6. ten gatunek mniey iest o
pierwszego y Czerwone na Brzuchu ma Obrączki, ktore
mi się od pierwszego rożni, gdy rownie iako y tamten
dotknięty Sok z Siebie wypuszcza.

Te Wsie majowe Robaki tak pierwszego iako y drugi
gatunku nayistotniey szą Sa rzeczą zachowanego Skrzet
nayczesciey na Nieugrawnych rolach tykach y rożnych Zyt
nich gor Kach się Znayduią, y w Mieśiącu Maiu podczas Sucho
gos y Ciepłego powietrza Zbierane bydź maią, a ze nayle
szym dotknięciem Sok z Siebie wypuszczaią, Zwykły, w
Ktorym się naywiększa część Skutku Znaydowac ma, dro
ma drzewienkami na Kształt Kleszczykow Maią bydź zbiera
ne bez przykrzenia Sobie, y ogliniane lub Szklanne
Naczynie Składane; przyniesione do Domu, trzeba Zwyczay
głowy nozyczkami porodcinać, a to nad naczyniem Szklanym
w ktorym Miod ięsty znaydować się ma, głowy odrzucić,
Ciała zaś pozostałe do Miodu Maią bydź wrzucone, nie do
tykaiąc się ich ręko, do pierwo to naczynie Zawiązawszy y
w ciepłym mieyscu postawiwszy, gdy po niejakim Czasie Miod
wyrobi się Zaczyna, Świeżego się znowu dołewa y przez kilka
Mieysca Stawia, gdzie przez lat dwa lub trzy zachowany
bydź.

Gdzie może y w Wycisg gaiecey po kilku pod tym przepisu Wzięte.
Uważać trzeba gdy się głowy odcinaią, aby ich wypłynęła
ią w Miod wpadać, ponieważ ten sok ich potrzebny iest do
prawienia skutku, gdy się te robaki w Miod kładą do tey
części kwarty duiesze sztuk czarnych albo 175 złotych
brać potrzeba.

Cały przepis y Urządzenie tego lekarstwa takowe iest.

Weźmiy Maiowych Robakow w Miedzie moczonych, y zmiedz
do nich przyleplych, sztuk - - - - - - - - - 24
Dyakutu Uncyi - - - - - - - - - 2.
Hebanowego drzewa w proszku drachmy - - - - 2.
Proszku z Korzenia Serpentary z Wirginy drachm - 2.
Imbir z Olowiu drachm - - - - - - - - 1.
Grzyba z Kory Jarzebiny dzikiey Ziarn - - - - 20
Do te ieszcze nieco miodu od tychże robakow.

Gdy brakuie dyakutu na iey mieysce ponieść trzeba uzyć
mocna. Te części iednego z lekarstwa takowego przepisuią
się sposobem.

1mo Robaki Maiowe z Miodu wyięte na talerzu nazem lub
innym naczyniem drobno posiekać.
2do Dyakutu do nich dodać
3tio Hebanowe drzewo w proszku y do tego przesiane do
maszy przyłączyć
4to Proszek Serpentary z Virginy w Syropie. razony.
5to Grzyb z drzewa Jarzebiego na tarce utrzeć w Wiebrzewiny
6to Imbiru z Olowiu maiąc tych do tey maszy przymieszawszy.

Można nieco miodu, z którego robaki są wyięte, dodać na koniec
te maszę dobrze wszystko zmieszać, a tak maszę lekarstwo do używania
przyzwite, jeżeliby ieszcze lekarstwo zagęścić się zdawało dodaniem
tegoż samego Miodu maszę się rozwolnieie. Stamtąd aby zaś to lekarstwo
Długo się konserwować mogło w naczyniu szklanym lub glinianym
y Ciepłym Mieyscu na bok złożone. Nayleppiey zaś gdzie się
Aby mniey skutecznym się nie stało, gdy człowiek lub bydlę
mniey skutecznym się nie stało, gdy człowiek lub bydlę
od wszelkiego Zwierzęcia iest Odosobnione trzeba Uważać Wiek
Natury y Mocnotrwały. W czym nastręcza Tablica
Regenta Gdzie.

TABELLA 8.

Wiek ludzi Lata.		Mężczyzn Dzieciat.	Mężczyzn Ziarna	Niewiast Dzieciat.	Niewiast Ziarna
80	Tá dosiá				
70	podług Kon				
60	stytucyi				
50	Chorego po	2.	—	1.	30.
40	mnieyszeni				
30	Gydz może.				
25.	- - - - -	1.	30	1.	15.
20.	- - -	—	—	—	—
15.	- - -				
12.	- - -	1.	—	—	50.
10					
6.	- - -	—	40	—	30.
5					
4	- -	—	30	—	26.
3					
22					
1	- - -	—	24.		20.

Nota
Gdy Dziecię iessze przy piersiach zarazone iest, Matka lub
Mamka doze wedługy wieku swoiego ma Zażyć.

Tabella
Wielkosć y Kym Konie Swinie owce Kozy Woły Ptastwo.
Stytucyi Gydz Woły Krowy

	Dzieciątky	Dzieciątky Ziarna	Dzieciątky Dzieciątky	Dzieciątky Ziarna	Dzieciątky Dzieciątky	Dzieciątky Ziarna	Dzieciątky Dzieciątky	Dzieciątky Ziarna
1. Gdy Gydle uiżcy niezrownie yzu perze Swey iest	3	30	2	30	1.	50	2 —	1. —
2. Gdy Gydle rosnie ieszcze.	1.	45	1.	50	1.	—	1. 30	— 30
3. Wdek Katnych y Słabych Siek tach y prosię tach Kilka tygd dniowych.	1.	—	1.					
4. w Jagnię tach Kozłętach y Szczenię tach.								

Nota
Koniom Wołom y Krowom Zarazonym doze 50. 1. 10.
podzielic potrzeba y Gdzie Gdy zrana Dawać.

Kiedy Człowiek Ukonszony od Psa wściekłego przepisany doz
Zażyć, dwadzieścia cztery godzin od jedzenia, a dwanaście od napoiu
wstrzymać mu się potrzeba, jeżeli po dwunastu godzinach pragnienio
mieć będzie, można mu dać wody przegotowanej z kwiatem czosnym
w braku tego, można użyć herbaty Angielskiej. Chory w tym kar
tuie niemia na dwór wychodzić, ale w ciepłe zostawać, a przez
pierwsze 12. godzin w łóżku się trzymaiąc, do potów dobrze do
pomagać, po wyszłych 24. godzinach koszule potem zmoczoną
odmienić a ciało wygrzaną wydziać powinien, koszule zaś ta
y powłoczki z pościeli, przescieradła y nakrycia na powie
trzu wywietrzyć, a naylepiey wszystko to spalić.

Gdyż leczenie w zimie się przytrafi, izba ma bydź ciepła. Gdy
iaka rana od Ukonszenia znay dziesz, Potem widzisz ią przemywać, do piwnego zaś octu dodawać nie zapomnij
ku zaś octu wody osobney zażywać y kilka razy na dzień okładać.
Na samą ranę przykładać maxe Basilicon zwany, albo cieńsze
Masło dobrze ostone z obłożyć olejem z niedziadkowo olowu
sierpieniu. lub bez olejem z tychże samych robaków
Maiowych preparowanym, który się robi z oliwy z temi szcze
gółami do tillowaney, przez pięć dni czas pilnować trzeba aż
by rana była otwarta, y czysciła się a na końcu zrastać się y goić do
puscić, bo mimo tego chory po skończonej kuracyi wystrzegać
się ma zbytecznego zagrzania, y zbytniey ruchu y ciała pracy, tu
dzież w pożywieniu zagrzewaiących trunków jako to wina &c.
słowem wszelkiey nieumiarkowaności.

W leczeniu zaś bydła to zachować należy, gdy jedno lub więcej
gdzie od psa wściekłego ukonszone będzie, to lekarstwo w obo
rym pokarmie dane im bydź powinna y na dwór je wypuszczać
nie trzeba dopuki leczenie które czas to krwi, we 24. godzin a
razem 40. lub dłużey trwa zakończone nie będzie. Wypocinowy
inż bydle stajnie owe wyczyścić potrzeba, trzeby się ludzie lub
inne bydła niezarazały. Gdy de przez 24 godzin iesc a przez
12. pić nie powinno, gdy się rana znay dzie, z to żal się ob
chodzić, iak w człowieku chorym, pilnie ją przemywaiąc
aby się w niey ślina wściekłego zwierza niezostała y
Żeby ze krwią zmieszawszy, wściekliznę nie przeniosła
Ludzie ci nawet, którzy bydło chorym lekarstwo dawaią &c.

Doz.

Dozr tegoż wziąć maią, azeby się tkem lub dlinę tych którzy
ratuią niezarazili. Jezeli w Członku lub w Członku
iaki niezraniony ale tylko Skaleczony będzie Na tąplazmę ko
ply okładaią, ieżeli przyciśnięty Członek boleć będzie, Wzyw
tonyow plaster przez noc mu przyłożyć, poranek z Niego wszyst
przecierać, y tak iak rane od Ulgrzenia pokrzego opatrywać.

Acz mi każdy to lekarstwo sobie przygotować potrafi oznay
mić się wszystkim że w Aptece J.K.M. Pana Konwey. to lekarstwo
Zawsze gotowe znaydować się będzie, y Azeby one w innych Apt
kach według niniejszego przepisu preparowane y Zabrane było
we było, iak naydoskonalszey Zalecaiąc Azeby zaś to lekarstwo
Zaraz po Ukonczeniu było użyte dla większey tatwości gro
szpiechu, wszystkim Panom dziedzicznym, Plebanom y Go
spodarzom Zalecaiąc aby toż lekarstwo w domach swoich
na pogotowiu zawsze Mieli.

Lekarstwo Nie Omylne dla Ochronienia od Roba
stwa kapuste y Naydelikatnieysze Jarzyny a ten iest po
stępuiący: Nakładnii w beczkę do trzeciey Części
od Olszowego drzewa liscia y napełnieyia Wodą.
poruszay tę Wodę z lisciami codzien aż do dnia pią
tnastego. Za potym Wodą poleway ogrodowe iarzy
ny a Wszystkie robactwo niezawodnie wygubisz
Jak. preparowana woda, nic nie Szkodzi Nay
delikatnieyszym iarzynom y może się konserwo
wać do dwoch Miesięcy: po ktorych upłynionych
nowego liścia olszowego, na Miesiąc z gnitego, na
kładney do beczki iak pierwey, y wodą świeżą nalay

O Szczepieniu

We dwie Niedziele po Swiętym Janie Chrzcicielu
Flancerwac Szczepy przymuią się Nayprzednie Lat
rośnie Las Drzewy do Szczepienia iest nayleprzy znaia
Ima Martij y chowane do Czasu Szczepienia Obwiny
wszy w Mech dobrze obszczawszy Wpuszczay wopis
sie Wilgotnym aż Czas Szczepienia przyidzie.

nurmwodnie kardy tych Zrarow sy pnyimie abu wet przdtes rodpie bybrie takei Szrep

Sposub robienia Poncru.

Puttory Szklanki Haraku, puttory Szklanki Soku z cytryn Herbaty Szklanek trzy cukru do proporcii.

Opis robienia Laku

Ingredyencye

Szelaku Lutt — 6
kalofonij Lutt — 1
Terpetyny Lutt — 4
Kredy preparowney 1
Cynobru antymonium 6

Sposob robienia

Wziąc tygiel polewany albo rądel pobielany maty wlozyc wen nayprzod Szelaku y kalofonię a naybardziey aby byt ogien bardzo maty prawie tylko kilka węgli wlozyc potym Terpetynę y Ogien zeby iszcze byt mniejszy tak iak czysty popiol, od Stawiwszy potym od Ognia wsypawszy kredę mieszac dobrze iak sie rostopi wsypac potym cynobru y mięszac znowu dobrze przymalym tak ze ognia tak wszystko dobrze zmieszawszy wlac wforme Gnowej lub Blaszanej

Sposob robienia Lodow z Nasienia ktore roz
tarte ma zapach Poziomkowy
z Nasienia tego robią się Lody bardzo dobre.
Naprzykład do Garca jednego Hakowego Lodu wez dwa
Uncye albo 4 Luty Nasienia utrzyj je w Mo
dzierzu, zagotuy pultorey kwarty Wody wki
ciołku, gdy Woda zawre, wley na Nasienie, przy
kryc je Papierem, a na Wierzchu pokrywą,
niech tak zostanie od Rana do Wieczora, zla
tę Wodę w naczynie Gliniane polewane, zwol
bardzo aby się crysto zlato, Przyday Syropu
z Cukru Puttora funta crystego, wez Soku Cy
trynowego przecisniy przez Sito y wtey do pry
porciy, aby niebyto ani zbyt kwasne ani Sło
Przygotuy Marmalady z Jabłek takich,
ktore Zapachu zadnego niemaią przecisniy
przez sito, y wloz dwie Uncye areby miało
sistencia, y przyday troche Wody z kwiatu
Pomarancz owego, nie zarbyt ie dnak aby za
pachu Poziomek nie zatłumic. Mozesz iesz
przydac ieżeli chcesz troche Wody Espen
Wanillowey, na ostatek dasz kolor czerwony
z Tornesolu ktorego Cukiernicy zazywaią
y zarobisz Lodem, iak się zwyczaynie daia

Sposub futrowania albo podlepiania Pieca

1mo wziąść Gliny y te rozrobić, 2do te potym zmieszać z tego palonej, utartą na proch, 3tio zmieszać też Gliny z Zendrą y to przypay paé wapna niegaszonego miałkiego 5to przydać do tego plewy tego zrobić maso y tą piec lepić, takie lepienie iest naytrwalsze, y żadnego niedopuszcza Kaszlowo- rozpadnienia a tym samym y Dymu Te gline Kielnią lepie potrzeba azeby lepiący yce niepolaliczył od zendry

Recepta na Rakа y rany zgnite bardzo skuteczne.

1mo Wziąć oliwy Unc. 10. to iest Kubek 1.
2do Wosku białego tyle
3tio miny Unc. 6. to iest Kubek 1/2
4to Terpentyny Drachm. dwie to iest po Łyżce
5to Mydła weneckiego tyle
6to Żywicy czystey białey tyle
7mo Mastyxu wybornego tyle
8vo Kamfory tyle
9no Soli zwyczaynej zmieszaney z ostrey tyle.

I z czego robisię Plaster tym sposobem

1mo Na wolnym ogniu wosk z oliwą rospuscić y mydło.
2do Wszystko to potrosze minąc zmieszaniu nieustannie tego tłuczonem
3tio Terpentyna y potrosze minąc zmieszaniu nieustannie tego tłuczonem
4to Kamfora y sól
5to wlożyć Terpentynę y po minie żywicę drobno proszkowaną y sól na lekkim ogniu gotować do koloru brunatnego, odstawiwszy zmieszać ze piątey części, potym wylożyć Kaliszek y mocno ścisnąć

nolnego oliwia rozpuszczany, miesza wszystko poli zupełnie
mieszczynid, z czego Plaster robiony bardzo pomaga.

Recipe Gummi Juniperi uncias Duas
Spiritus Sachchari Dieti Rum libras
octo. Maceat in digestione per septem
vel octo Dies circa fornacem Hieme et
Estate in solis operatione ut Gummi
dissolvatur in vaso Clauso Vitreo Post
colatur per chartam emporaticam et
in lagenis bene clausis teneatur Deinde
Signeter pro usu Noto

Sposub zażywania tego Lekar-
stwa które służy na Bedogre wyn-
leziony w Ameryce

Codzien tego Likworu Rano y wieczor
po putlicliszka dla Białogłowy, a po
kieliszku dla mężczyzny, iść mia-
rana zażywszy nad ciepło, po tyzce zjeść
godziny dla lepszey transpiracii, a potym
wolno pić co się podoba

Pro memoria

z kopy stomy powinno być 10 korcy sieczki chłop iden za godzine wrznąć może 10 korcy nawet y z mierzwiastey stomy wrznąć sieczkę można na 56 sztuk bydła wyjść powinno na dzień kopa stomy sieczki 10 korcy, do tego siedym korcy Plewy przymieszać, y na każdą krowę put kotca na dzień wyznaczyć.

owcom stomę żytną lub Jęczmienną dawać na zessie y Owczarzą, pić im nigdy nie dawać.

Krowy żeby staty uwiązane, woborze, nie postrzałami, bo tych szkoda, ale plecionym więcem z krustu.

Sposob robienia Galarety Porzeczkowey
do 24 Kotow Soku Porzeczkowego dla Cukru Lutego.

Wierszow fragment wyięty z Woltera du Poeme
sur les desatres de Lisbone, applikowane na przy-
bycie Cesarskie do Galicyi, dla ustanowienia za-
mysłonego Urbarium, y innych ustaw.

Un Dieu vint consoler notre race affligée
Il visita la terre, et ne l'a point changée
Un Sophiste arrogant nous dit, qu'il ne l'a pu,
Il le pouvoit dit l'autre et ne l'a point voulu
Il le voudroit sans doute, et tandis qu'on raisonne
La folie des Directeurs, nous trouble et nous etonne.

Tłumaczenie po Polsku.

Jeden z Bogow pocieszyć chciawszy smutne plemie
Odwiedziwszy nas w prawdzie, nieodmienił Ziemie
Nie mógł odmienić, pyszny Sophista nam gada
Jż mógł, lecz niechciał, drugi na to odpowiada.
A! chciałby bez wątpienia, gdy się z sobą kłucą
Nas głupstwa Dyrektorow, mieszają y smucą.

Sekret na Suchoty Dziecinne.

Trzy razy Kąpać Dziecie w Jatowcowey Kąpieli nieodmieniaiąc tylko tę Samą odgrzewaiąc, y Kotlę matą wsadzic w tęż Kąpiel aby się Dziecie bawiło ajezeli Syn to Kota

Item Trzy razy Kąpać w Wodzie do Ktorey wrzucic g. Pierogow Strzeczanych z Słoniną Które ugotowawszy w garnuszku osobno razem z wodą wlac do tey Kąpieli nieodmieniaiąc przez tę trzy razy Kąpieli. odgrzewaiąc tylko za kazdą razą.

Lekarstwo na Purgans.

Lut: 2. Senesu.
do 4. Manny Kalab:
1/2 Kwarty Wina Francuzk: lub Austryack: 1/4. Funtk:
Rodzyn: drobnych. Gdanz:

NB. Senes ma bydz obrany z Korzonkow y ugotowany w Winie, tę wino przecedziwszy rospuscic wnim Manną, y odszumować dobrze, tak iak się Syrop Szumuią, smażąc go. Rodzynki wyptukać, pięknie aby był czysty, y w odszumowaniu Syrop wsypać Rodzynki,

Rodzynki y usmazyć, a potym w Stoik gdy ostygnie włożyć aby niewietrzało, po Łyżece rano lub po dwie ieść, tak iak konfitury.

Lekarstwo na Puchlinę.

Nayprzod trzeba dać Lekarstwo laksuiące, dopiero dnia trzeciego po wziętym lekarstwie zaczynać te kuracye to iest wziąść Kanfory 10. Gran, Łyżeczkę cukru tłuczonego, y to rozetrzyć miałko w kamiennym moździerzyku y do tego wbić ieden żołtek od Jayka świeżego, y to wszystko razem dobrze rozcierać, w moździerzyku żeby aż zbielał żołtek, Item wziąść kwatyrkę wody krynicznej zimnej, potrosze przylewać y rozbiiać nie: razem całą wlawszy, y to dawać po kieliszku ciepłym trzy razy na dzień, rano przed iedzeniem, po południu w godzinę poiedzeniu, y na Noc. Choremu zaś nic rzadko ieść niedawać nawet Rosołu, y pić nic żadnego napoju, tylko Jałowcu przegotowanego pułkwaterki na cały dzień dla odwilżenia.

Informacya co ma Chory iadać.

Kasze wszystkie procz Jaglany, Cielęcinę pieczone, Kurczęta y Kury.

Konserwacya Drzew od mrozow, aby się stały zawsze urodzayne.

Jak pierwsze mrozy brać zaczną odgarniać pilnie Snieg od każdego drzewa, aż należycie ziemia umarznie do:

piero

dopiero Kazde drzewo Snieg̨iem obłożyć, y z wierzchu gruboo nakryć Słomą, aby tak do pozney wiosny leżała, a gdy już w cale mrozy być przestaną, bez boiazni ich powrotu, dopiero Słomę y Snieg odrzucić, Toż samo z Wisniami czynić należy, ile z Drzewem delikatnym

Sekret na zgubienie Pluskiew.

Poley tak się zowie ziele, swieże lub suszone, nakadzając nim pokoie, gubi do szczętu Pluskwy.

Sekret na Slisty

Obrać Orzechy włoskie z Kory zieloney, te utrzyć w mozdzieniu, Sok wyciśnąć, y po kilka kropel podług lat Dzieciom dawać natszczo.

Lekarstwo na Kaszel na Puchlinę y na Suchoty.

Na wiosnę zbierać Żygawkę, y w cieniu ią Suszyć wpotrzebie Suchot, Kaszlu y Puchliny, gotować zamiast Herbaty, pić rano y wieczor po Filiżanek 2. można przydać do tego żułtek bity, robić można z tego Dekokt, który bardzo na Suchoty służy, pijąc go za ordynaryjny napoy. Item na puchlinę, zwiże Żygawkę tłucz, y tam Nogi, lub inne mieysca nabrzmiałe okładaj. Można z tey że Żygawki y Sok robić, to iest utłuc wycisnąć, y Spirytusem nalać, wczasie potrzeby po kilka kropel wwinie lub wodzie używać.

Plaster na bol Głowy

Wziąść Chleba Żytniego, jatowcu utłuczonego y Wina albo Octu to wszystko razem zmieszać y przez Chustę do Głowy przytożyć

Sekret na Suchoty Dziecinne

Drzewa Świeży wziąć samych wierzchołków 27. y to gotować, w tey wodzie Kąpać Dziecię, trzy razy rano w wieczor y nazajutrz rano, ieżeli na Zdrowie to Dziecię rumieniście y pacie się, inaczey Dziecię rumienie się nie będzie. Item Kąpać Dziecię kilka razy w Brzeczce przędzy ieżeli Dziecię nabiere po Suchotach.

Sekret na Paraliż

Nowych w Korzto nasypać wody y chorego dobrze ale ich nie zamorzyć, y nalać troszky wody y chorego wsadzić w letnią wodę tak żeby mrowliwo nim trzęsło, bez nie to y dzień dwa razy lub trzy, ile będzie można przez kwadrans, potym dwiey lub więcey, chorego nie skutek.

Sekret na Liszaie y Ostudy

Kąpiel Woda z Octem używana pomaga bardzo

Na Dziwiy lub Dysenteryę

Odwarzyć Rhabarbarum co ćwierć Czerwony Złoty Zawarzyć y tyleż Rakowych Oczy preparowanych tych prochów zmięszanych wrzeć dawać chorego rano y Wieczor co pół Czerwonego Zto Zawary Wherbacie Nasturcium Rzepie takoż na rano y Wieczor rozdzielowy pewnie Ustanie Dziecię Zas dawać się po dwa Grzebnia na raz rano y Wieczor ale dawać można przez kilka Dni Dzieciom Zas 6 y 7 y 10 latach po pół lub 6 gran Rhabarbarum y tyleż rakowych Oczu y to nasrzeż Zawarzyć powtarzaiąc na Funtu grano tyle wody ile Zwarto przepnie

lub Zgamienia

Weś korzenia bulwiparowego, Sopuchowego, Smarowego, Dzięglowego, y gwajakuntartego, każdego po uncyi Dwie na-
mokrz to wszystko w szescin[?] parcel wody wrzącey, niech
mokniie przez noc, nazajutrz gotuy, potym trzecią część nie-
wyżere, gdy się ugotuie odstaw od ognia, y przydaj do tego
jagod jałowcowych ze pół przetłuczonych garść y dwa
prania trawin stalowych, z tym przystaw do ognia na
pół kwadransa, odstaw y przecedź przez serwetę białą
nie w mydle, ale w ługu prany, daway choremu na
Czczo Dwie szklenki rano to iest od piątey aż do szóstey
po iedney szklence co godzina. Jeżeli pot następuie ma
się chory strzedz oziębienia, po obiedzie o godzinie
czwartey daie iedną lub Dwie szklenki na godzinę iedną
po drugiey. Używaie tey tyzany przez miesiąc,
ciepło, unikaie upałow słonecznych y powietrza wilgotnego
Dzieć z pokoiu, przez cały czas tey kuracyi, niemaie żad-
nych owocow surowych ani, sałaty y mleka, nie
zaczyna tey kuracyi z przestaiąc onej potrzeba chore
go przelaxować. Tabakierstwo objawione iest od zmar
łey Panny Domain Legales, która miała temporyczną
tego tabakierstwa y wszystkich onym leczyła, a umie-
raiąc prosiła, aby dla poratowania ubogich to po-
dawano.

Sekret na Trzebie

korzenia Zywokostu wypłukawszy utłoc na miazgę po
krawiawszy pierwiey drobno Materacik zrobić y na pul
sa do Rąk przytoczyć

Sekret na truciznę arszenikowy lub grzybowy y miedzi

Weźmi trzy czy trzy, wycisnąć z nich sok w ilości szklanki Piwa
potym weźmi dwa ciężary tabaki na proch delikatny sterte wsypaw-
szy ie w ów napoy trzeba wszystko dobrze potrząsnąć y wymie-
szać, aby się zaprószyło y robić zaraz potym daie zaraz cho-
remu wypić, pewnym iest tabakierstwem przeciw truciznie.
Jeżeliby się potym bardzo robiły rankiczia, to znowu trzeba tabakier
stwo powtorzyć dwa lub trzy razy przez godzinę aż gdy boleści ustaną

Recepta Doświadczona na zawrot głowy
dana od Sławnego Doktora dla pewney
Pani Damy in August. 1784 Roku
ato z przyczyny osłabionego żołądka y zgt. u
chyłek.

No 1.

℞ Pont Castor unej
Liq CC Succinat. Drj

M. D. Sig zażywać raz dwa lub trzy na
dzień po kropel 12 lub 15 w herbacie
gotowanej Rumianku Rzymskiego lub 2 Drz
wa gwasi nazwanego którego w aptece lub
wo dostać można

No 2.

℞ groß Cort Peruv opt unej
coq c. S. aq: per ½ hor. Colat unej
adde Extrae valerian Drij
Syr menth. unej

M. D. Sig zażywać co trzy godziny
podwe- dzrek pełnych stołowych sto
wszy za każdym braniem z kontynuowa
nieniem kilka miesięcy

Daé choremu swieżey oliwy lub międzianowego oleyku, co dla większey pewności ponowić dwa lub trzy razy, potym trzeba mu dać pić mleko stadlie

℞ Tinctura Seleretna
Bezoar orient:
Margarith orient
Ambrii ver:
Anisi
Cinamomi
Cardamom
Cubebe
Lol Sum: ss.
Agaric: Trochisc:
Aloes
Zedoaria
Charyopal
Lig. aloes
Turbith

Manna en gra: aa ℥i
Mais gra: xv.
aloes Succotr - ℥ß
Rhei el ℥ß
Confect Alkerm ℥ iii
et vini Gallici ℔ ij ℥

M: f. l. a. R. usui noctu conservanda

B: Confici atur ita pars ne spiritus evaporent.

Uigwacie tyniturę co rzwarty dwa tyzenie mety ad Kotły
ostrożnie wlać trzeba w tyzelowina austryackiey - y wpuścić proszek
ten, wlać trzeba w tyzelowina austryackiey - y wpuścić proszek
Ity winien austryackim przez nayminiey z lub 6. tyzel wina.

Stadlie nierawedne

Drawi wilgoc z kadlina wynitygal humorow
2 wzmacnia żołądek
3. Wypedza bieżet y kolki
4. Zamienia na obstrukcye cieka gwiatry
5. Zachowuie zdrowie
6. Za ostrzawsch y gorączce
7 Zachowuie od apoplexyi

Uiżywaiąc regulamina nie potrzebuią innych lekarstw y leczenia
Odrzucenia tego ięzyku, a extravagancye przypadłe zażywaiąc
Ita Tinctura lub sok ten ięzyku exantlatus

Sposob morzenia y Gotowania Stokiszu kapuscy Iniego

Porzbac Stokisz w Sztuki nie zbyt wielkie ponieważ w ma
czeniu bardzo Naroznie ulegaią go Wrzeszliku by Wa
pience drewniancy Warsztuwami przerzucaiąc popiołem
czystym suchym iakimkolwiek tak utworzony y przez
plony Wodo Mizko nie dzy nierny polewac zrana
w Studnie y Wieczorem z pner dni trzy aby w Popio
le dobrze morzyły zawsze bierac po trzech dniach Wy
iezrzy Stokisz z popiołu Wymyc Wypuscic
Wyczyscic w Wodzie ieh nayleplicy y Wiknym cy
stym Szaffiku Wodo samą czystą Wzalac tabrze Rzez
nez tak co pner dni trzy w Wodzie czystey leżec ma
Wodę zrana w Studzie y w Wieczor odmieniac
y świeżo Nalewac aby tym sposobem Moc y odrazu
Popiołu z Stokisz znowu wypro wadzone była Narosnie
Stokisz znacznie barzo
Gotowac go w Slanej wodzie bez Soli y zadney za
prawy przestrzegac aby go nieprzegotowac owszem
po wrzeniu Cydz krotko niepozwarzony y przestu
dy aby się w garncu nierozsypał dobrze go zgarnka
Drzewlanem aby go bez Wody na Misce dzieniana
wtrzyc mieć Masło gorzco rozpuszczone y zawar
o solniony Stokisz na Misie podaiąc iest Stokisz
gorzcy y Masło gorzce polac polewką przyiarzo na
kilka minut aby się przarzył z Masłem dozrzał y skoń
szał na koniec chlebem tartym posypac y na Stoł
dac

Na truciznę z Nadzynia Miedzianego

Wodę z Cukrem pic

Rosol gotować z Kury bardzo zwolna y mocno do którego daie chleba lichego tartego lub tamnego zwolna gotować dokąd się dosyć stanie, iak kto lubi gęsto lub rzadko, wkraie nad tego trochy roztrzepie y choremu za pokarm dawać.

Na Bol Boku

Zeleznik Ziele Cayle Verveina Wielać drobno, y garść ziela, a garść Mąki Ieczmiennej zmięszać y Białkami od Jay Rozprawić na Masse nadlan hi między dwie Chusty, posmarować y na Bok przytożyć. Co dzien Rano y wieczor odmieniaiąc przez Niedziel dwie.

Sekret na leczenie Ran prosty a słuteczny

Jak tylko trafi się iaka rana zaraz zmacerowawszy w czystey ziemney wodzie ptatel w kilkoro zwiniety, przytoż się go na rękę, co dwie godziny odwinie się ptatel, ropa iezli się znayduie otrze się znowu ptatel w wodzie umacerowaney przytoże na ranę, tym sposobem opatrzywszy ranami z gdy się mierzagną z prędka się zagoią, w ranach nawet niebezpiecznych dobrze użyć tego sposobu aby się rana nie pogorszyła poki chory całkiem lub blizna nie dostanie.

Ten wasi iakoż mi się naprzykład podwarty wody służ dziennay nasyp w nie soli tyle ile się może rospuścić co się dzieie dopiero kilka godzin do tey wody przyday takiż mianowicie octu y dobrze zmięszay, trzeba potym nacerować ptatel w tey wodzie troche, zagrzaney aby tylko letnia była y przytoż na ranę wprzod oczyszczoną a na wierzchu przytoż znowu inny ptatel w kilkoro zwinięty y zawsze

Lac towarzystko, czynić się to powinno dwa lub cztery
razy na dzień sposobiąc stuzy miękkie na rożne
rany, ale też nawet na stłuczenie y wrzody. rana się
nieczyszy y nieragnieje chciby z nię znagdowało się
na powietrzu wilgotnym, jak rana, tak stłuczenie
y wrzod goi się prędko pewnie y zupełnie od tego
tedynego Potwego y bardzo tanniego Lekarstwa, przy
którym można y powinnoby się obeyść bez wszystkich
innych Lekarstw godna rzeczy by iest Ludziom szcze
rym y między nami w zwyczay wprowadzony.

Sposob robienia Syropu Pomarańczowego

Cytryny trzeba trzi o Cukier y wyciś
nąć Sok z Cytryn dwanaście, Cukru
tartego funtow dwa do Butelki
Karafki, Soku zaś powinna być
równa część to iest tyle ile Karafka
y to razem zmieszać wszystko,
y do Herbaty podług smaku dod
wać tey maszy już preparowanej
podług przepisu tego

Sekret na Kapel doświadczony

Gotować za Herbatę, maczek polny zmieszany z Szałwią
Dodawszy Lubczyku, pieprzu ziela y gwoździków.

Wziąć Liścia Brzozowego Gotować go w Wodzie te wygotowane wyrzucić a świeże Liście włożyć w wodzie gotować przymieszawszy Ałtunu do proporcyi tak Wodą wygotowana czyni kolor Słomiany Siarczysty y Cytrynowy raz umoczywszy Kitayke czyli Płótno czyni kolor Słomiany dwa razy maczana da kolor Siarczysty a więcey macząc co raz żołtszy da kolor

Wiadomość utrzymania Zielonego Drzewa.

Narwać zielonych Strączków włożyć Ewk Przetak, zlać ie wrzącym ukropem raz y drugi Matego zaś w Rozetaku żeby Strączki niebyły długo w Ukropie, ale ie go zaraz przez dziubki Rozetakowe puszczywszy: potym rozpostrzeć cienko te same Strączki y na Słońcu K lub wewnątrz Izby suszyć ale nieususzyć, tak uszykowane schować w suche miejsce, tym sposobem zachowane, w Zimie przed gotowaniem przepłókać y zwyczaynym sposobem gotować; tego kolorem ięczmienia y smaku będzie iak gdyby dla gotowania zwane świeże były.

Kapar tak szczawie y Szczyrowek

Wziąść y polerować w Occu lub na Słońcu Suszyć.

Sposob robienia Likworow z Wytki.

Wrzyć Skorek Cytrynowych, lub coraz podobnie do Kwarty butelki Cytrynowych Skorek Lubow 2 w Sypać w butelkę nalać Okowitky, ale przez dzonę przez Alembik, wstawić tę Butelkę oblepiwszy ją gliną w Piec, Sznurem do bicia y potym przez Butelkę przepuscić.

Sposob robienia Musztardy.

Gorczycę, ususzywszy byle nie w piecu, utluc i przesiać jaknaymielcy, potym zagotować Winem nakrajawszy w niego do proporcii Skorek Pomarańczowych jaknaydrobniey, tak żeby się Skorki ugotowały, tym Winem Mąkę z Gorczycy rozrobić, przydawszy do tego w Proporcii Cukru.

Doświadczona Recepta na Kaszel.

Weź Kwiatu Maczku Polnego Srotwoj Rozrzdkow y Drzewa Ludreciowego to wszystko wdrobne kawałki potłuc y ugotuy w czystey Wodzie y te Tyzanne wdzień pij za ordynaryny napoy a rano y na Noc zamiast Herbaty.

Trzeba takze Nogi moczyć wletniey Wodzie przewarzoney z Otrębami Pszennemi

Sposob robienia Krup z Kartofli czyli Ryżu Kartoflowego

Kartofle surowe Obrac ze skory Obrane wymyc potym na Tartkach ze trzeć, w wodę zimną. To co się utrze, wylewać na Sito wodą Zimną przepłukiwaiąc co zostanie w Sicie na Wierzchu to wyciągnąc y wyrzucić, ato co pod Sitem to jest Masę dobrze kilka razy czystą Wodą Zimną przemywać, a iak się ustoi zlewać do czystego.

Gdy iuż Wody na tey Masie nie będzie dodać do niey Jay y zrobić iak ciasto gęste które potym przez Drucziak przecierać na czyste Prześcieradło Cienko żeby się w kupy nie zlepiało.

Sposob robienia Plastru na Ogień Piekielny y na rożne zapalenia.

Wziąść kawał Słoniny młodey naszpikować ią Smolnemi Szczepkami Sosnowemi y Owsem zapalić a tłustość która kapać będzie na Wodę spuszczać dodać Woskiu tyle ile tey tłustości będzie a przetopiwszy w Rynce polewaney przydać Krepy świeżey na miarę Szklanką czwartą część octu Winnego cześć osmą, Ałunu palonego część piędziesiątą y powtornie Smażyć na wolnym Ogniu żeby zupełnie wilgoć wyparowała a się na Koncu ostygnienia dodać znowu czwartą część Żółtków od Świeżych Jay Kurzych dobrze umieszać y zchłodzać o potrzeby.

Jeżeliby było 2 Łuty 12 z ½ tey Masci to trzeba włożyć Świecę iedną Łuta Ałunu palonego

Recepte pour le Sirop d'Orgeade

L'on prend quatre onces d'amandes douces, autant d'amandes ameres, que l'on met dans de l'eau chaude pour les pêler. Aprés on les pilse bien en pâte fine; pendant qu'on les pile, on y jette petit-à-petit deux onces d'eau de fleur d'Orange, et quatre onces de l'eau d'orge. — On passe le tout par un linge fort, dont il y aura un lait épais, dans lequel on mettra deux livres de sucre pilé bien fin: on fait cuire ce sirop au Bain-Marie, c'est-à-dire: — L'on met un gros pot de fer ou chaudron ou Marmite, rempli à moitié d'eau au feu, et quand l'eau bouille, on met ce lait dans une grande écuelle d'étain sur l'eau bouillante, en rémuant sans ceſse avec une cuillere jusqu'à ce que le sucre soit bien fondu, et le sirop liquide: pour lors on le retire du Bain-Marie, le laisse refroidir, et le conserve dans des bouteilles pour en faire usage.

N.B. L'eau d'Orge dans la recepte mentionnée se fait. En prenant quelques poignées d'Orge que l'on fait cuire dans de l'eau; aprés quelques bouillons on la jette et y met de l'autre eau chaude, avec laquelle l'on fait bien bouillir le même Orge, pour avoir une seconde eau d'orge, qu'on laisse refroidir et s'en sert comme il est dit dans la recepte.

Onguent Ophtalique de Mr: Charas.

Prenez 16. Onces de beurre bien frais sans sel, l'ayant fait fondre dans une poële de cuivre ou de léton, et cuire jusqu'à ce qu'il ne pétille plus, on y versera peu à peu et à diverses reprises quatre onces de très-fort vinaigre de vin, on continuera de cuire le beurre jusqu'à ce qu'il ne faſse

plus de bruit, ce qui est une marque assurée de la Consomption de toute l'humidité; alors il faut mettre 4 onces de Thutie préparée dans un Mortier de Bronze, y verser dessus, le Beurre cuit, passé dans un petit linge propre et fin, qui en retiendra le Marc qu'on doit jetter après en avoir exprimé le beurre; puis on agitera dans le Mortier le beurre et la Thutie: on mêlera ensuite le tout jusqu'à ce que l'Onguent soit tout à fait refroidi; ce qu'on est obligé de faire pour empêcher que la Thutie se séparant du Beurre ne tombe au fond du Mortier par son propre poids: NB: Co trzeci dzień kłaść tą pomadę tyle ile głowka od szpilki, wsam koniec ohaty +na noc+ potem chustko zawiązać, a strzedz się należy światła od świecy.

Medecine, ou

Opiat pour les Vieillards épuisés par l'age et les infirmités

Au mois de Juillet et d'Aout on recolte des glands de chêne avant leur parfaite maturité: on a soin d'enlever la peau ou l'écorce qui recouvre l'amande, et on les pile dans un mortier de pate, on mêle pour lors une partie de cette pâte avec une égale portion de miel, on incorpore le tout, et l'on en forme une espece de Conserve qui est gardée dans des pots de fayence, à la Cave, ou dans un endroit frais: on prend tous les matins en se levant une cuillérée à bouche de cet opiat, et on ne mange que deux heures après: On a vû plusieurs Vieillards restaurés par ce remede, que la simplicité met à la portée de tout le monde. NB: Miodznacey prawzny: boten capiąc zawsze się: hydromel:

Moyen de préserver les fourures, lorsqu'elles ne servent plus de la piqure des insectes.

Dès le Mois d'Avril il faut battre les fourures avec une baguette: on les enveloppe sans les presser dans une piece de linge et l'on met entre les plis une once de camphre grossierement pulverisée: on enferme ensuite le tout dans un cofre ou armoir bien fermé: Les vers et les mites ne s'y mettent jamais. Quand on veut reprendre les fourures, il faut encore les faire battre et les exposer pendant 24. heures à l'air pour faire évaporer l'odeur du Camphre. Si la fourure est d'un poil long comme les peaux d'Ours ou de Renard, on ajoute à ce Camphre partie égale de poivre noir en poudre

Recepta na bol głowy tylu z głist pochodzący, y naglisty.

Pierwey wziąć Dosim Rhabarbari; iest mało na kołacy, drugiego dnia rano zażyć mleko z Crosnkiem. et po sześc godzin potem wziąć proszek następuiący; to iest dla dorosłych tyżecce małey od kawy, dla dzieci proporcyi wieku: y od trzeci kwasnych w ten czas wstrzymać się należy.

Proszek laxuiący na glisty.

℞ Athiop: min: ℥ß
— tial: ℥ij
Cort: Peruv: ℥ß
Magnes: alb: ℥j
Resin: jalapp: c. amygd: trit: gr: xij
Kerm: min: gr: ij
Cinamon: acuti — ℈ß

Pulverizatum misce, detur ad vitrum: Pulvis vermifugus.
Wziąć ile na końce noża (Doktora Golmskiego.)

Sposob leczenia Kataru obwieszczony Roku 1788.

Choroba Katharalna Epidemiczna, która nie tylko w Mieście Warszawie ale y w całey prawie Polszcze od początku Miesiąca Marca panowac zaczęła, y dotąd co raz bardziey szerzyć się daiąc; wzbudziła baczność troskliwego Rządu o ocalenie zdrowia Ludu.

Lubo ta choroba po większey części nie bezpieczną nie jest wyciąga iednak pewnego y własnego sobie starania iako y przyzwoitego względem rożnego zachowania się; tak zdrowienia o ney iako dla zapobieżenia, ażeby się nie: bezpieczna nie stała, co się często krocz przytrafia. Tym końcem pewne Reguły zachowania się y kuracyi przez Jchmość Panow Doktorow niżey podpisanych ułożone Publicznie się podaią.

Gdy tylko nam przez się Katbar deklaruie się z przemianą zimna y gorąca dreszczami y bolem głowy, ociężałością y rozbieraniem bolesnym całego ciała, płynieniem z oczu y z nosa, lekkim bolem w gardle y kaszlem

ruchrym; łatwo się go pozbyć można będzie
nie wychodząc przez dni kilka z Domu
trzymaiąc się w pomiernym cieple nie
używaiąc żadnego mięsa, y niedozwalaiąc
sobie żadnego trunku zapalaiącego
używaiąc tylko napoiu iakiego letkiego
go y ciepłego, iakoto herbaty z Kwiatu
Browego, Lipowego Makowego, Drzewny,
ziela Bluszczu, Szlazu, lub Werone-
ki, słodząc te napoie zamiast cukru mio-
dem, lub białym, lub żółtym, dla przy-
go humorow rozwolnienia, y sprawienia
łatwego wyrzutu flegmy iakoteż ylet-
kiego potu, co między trzecim y piątym
dniem, tym sposobem się zachowuiąc,
nastąpi y Koniec chorobie uczyni.
Gdy ból głowy y gorączka mocniey napa-
stuią, na ten czas oprocz wyżey podanych
regut trzeba co dzień pod noc nogi moczyć
głęboko do Kolan w wodzie miernie cie-
płey, y zażywać kilka razy na dzień po
Lyżce od Kawy, lub na spory koniec noża
Konfektu niżey opisanego.
Wrzuć powideł Brzowych łatow osm, soli
polychrestowey, albo Glauberа łot trzeci

Salletry oczyszczoney Cwierć Lota, razem to wszystko
dobrze zmieszać y używać iakośmy namienili
Jeżeli przy bliskości Apteki, można dostać
Miodku Oximel Simplex nazwanego, dobrze
będzie tego Miodku przymieszać cztery
Loty, do pomienionego Konfektu. tym spo
sobem choroba w kilku dniach się zakończy,
zostawuiąc ieszcze po sobie nieco katharu
wotopnniu co raz liczszym.
Gdy chory iuż w tym stanie polepszenia
zostaie trzeba koniecznie, tak dla uni
knienia recydywy, lub innego iakiey choroby
wrzęć na laxowanie, kordy podług swego
zwyczaiu, gustu, y możności. Naymiewin
nieyszy sposob laxowania się przyszedł
nie dla ubogich iest sol Angielska, od
dwóch, do czterech Lotow, albo dla mocniey
szych prosrek niżey opisany.
Wrzęć prosrku Jalapy, osma część Lota,
Cremortartari czwarta część Lota, które
to razem w mozdzierzu Kamiennym na
raz zarzyć na czczo. rzadko komu mocniey
szey Kwoty trzeba, iednak dla słabszych
lub nad osmnaście lat młodszych, dwie

czyści tylko tey Kwoty bez dostateczne Laxowanie tym iest potrzebniey ysze, iż od dawnego czasu choroby panuiące tak latą, iako y ieszcze przeszłey, były natury żołciastey, do tego używanie potraw postnych y niezdrowych ile w kondycyi ubogich ludzi, do zgromadzenia się humorow, y zamulenia dało przyczynę, nie mniey iako y iedzenie w Swięta Wielkonocne, zwyczaynego w Polszcze Swięconego W niektorych osobach, natura pokazuię potrzebę dania na wymioty, czego w ten czas nietrzeba zaniedbać, gdy chory, na ckliwość y nudzenie, smak brzydki, gorzki uskarza się, ysyk znacznie biały y mułem żołtym okryty pokazuie się; byleby przy tym chory kolki mocney lub Krwie plucia, nie doznawał w ten czas, dopiero po Krwie puszczeniu, y ulżeniu kolki, dać trzeba na wymioty Naylepsze lekarstwo na ten koniec bydź ovnia czyć łóta proszku korzenia Ipecacuanna nazwanego. Powtorzyć tu iesz cze musiemy, iż zaniedbanie laxowania się prędkie do zwyczaynych potraw powrocenie y raptowne na zimno y wilgoć wyście wielu osob recydywy częstokroć gorsze przyprawia.

Lecz nie zawsze ta choroba tak letka iest, iako
my opisali, do gorączki y bolu głowy, łzczy
wy częstokroć ból y kłocie w boku, z pluciem
krwie y odetchnienia zatamowaniem, na
ten czas nieodwłocznie Krew puścić trzeba
z ręki tey, z ktorey strony ból lub kolka iest
y to krwie puszczenie dwa lub trzy y więcey
razy powtorzyć trzeba, do pokl kłocie po-
większey przynaymniey części nie umnieyszy
szy się. Zaraz po pierwszym krwie puszczeniu
trzeba plaster wezykatoryum, wzrokiego
iak wielka dłoń na tym mieyscu położyć,
gdzie ból lub kolka jest; ten plaster dwa
dwanaście godzin trzymać, potym go odiąć
skorę wrzodu przeciąć, wodę wypuścić, y ma
ścią Basilicon zwaną opatrywać do
zupełnego zagoienia, lub ter mastem świe
żym, gdy tey maści nie będzie.

W tey mocniey wzrzey chorobie, używanie
obfite powideł browych wyżey opisanych,
iest koniecznie potrzebne, iako y obfitego
napoiu. Gdy więc takowa słabość napada
nie trzeba ieymy lekce ważyć y krwie puszcze
nia odkładać, dla tego y zwyczaynego u

101. Położre przes Dow, ie w Katbarze krwiepu
crać nie treba) bo to uprzedzenie wielu
ludzi corocznie życiem przyplaca, lecz
dane tu rady w cre dnie y ściśle wypeł
nić, bo opuściwszy starania w pierwszy
dniach, choroba ta albo się nierownie
trudnieyszą do uleczenia, albo śmiertel
ną stać może w Warszawie dnia 31 Mar
Roku 1788

J. Boecler D. M. Archiater etc
Int. S. R. M.

J. P. Rewel M. D. Sac. Reg. Ma. Med.
Walenty Gagatkiewicz M. D. Kons. y Dok.
Lekarstwo Na Gorączkę które w lutych
Liczy Stinę Nitry wspomniony Sposob
tenże Czyni Skutek

Które z Mlodey Wierzbiny y Z Hreremchy uszczony
tu w Mnoztwie przeside Stem y dawac Chorema
w Wodzie tego proszku Zeth 4 co godzin dwie

Item na Gruzoty w Zelatkie
Z Maku białego ułartego z Miodem Przasnym zmięszaw
szy robic Materyałki y do Gruzotow przykładac

Na Drgawo
Gotowac Korzeń dębowy y zley dawac Chremy

Lekarstwo na Nadkel

Weźmi 10. Łyżek Miodu Czystego Saletr — ten Czysto wytrzmodzić tak zostawiwszy wykarowany, wtenczas tenże Miod Masła młodego Łyżek 2. Olyuy dobrego Łyżek 2. Wódki Alembikowey Kieliszków 2. tenże wszystko Łamać y na wolnym Ogniu smażyć dopoki dobre nie zgęstnieje — tak się wydma zy probować na Łyżeczce Gdy stanie zgęstnieje — potym Roztrzeć Olibo wytmarować y Wylać y na Limd Łamiec aby Zasty gło — jeżli dobrze Ugotowane — to będzie tak jak Karmelki

---

Krople długiego Życia zażywają się w Winie — kto mocnemu przyzwyczaiony bierze Kropel ~~20~~ 30. kto zaś słabszey to tylko brać Kropel 20. ale nie codzień, ale co trzeci, lub Czwarty dzień —

Sposob leczenia Wrzodu w Uchu przepisany

przez JPna Hirnerysa

Wziąć osrodki z Chleba białego, trochę siemienia Lnia
nego a mniey ieszcze Szafranu wsypac w Mleko
y gotowac iak się zgotuie z Maście te letnią w Uchu
ką włożyć zawinąć y do Ucha przykładać gdzie
się ból zmnieiszy ostygnie odmienić y świeże
tetnie przyłożyć y czynić to poty dopoki mate
rya nie puści się z Wrzodu, iak się ta pokaże
zmieszac Oleyku Migdałowego z Miodem
czystym przasnym y w nim macrac bawełnę
ia knay czystszą te w Ucho kłaść y często prze
dzień odmieniac areby materya odchodziła
wyięty raz z Ucha odrzucac potrzeba y tey
dwa razy nigdy nieużywac. Jak mało iuż
odchodzić będzie materyi na bawełnie trzeba
kłaść raz na dzień umiejętnemu Cerulikowi

Ucho

Ucho przycowac/ bardzo zwolna reby błona
nieszkodziło/ letnim Miodem ktory do pic
uzywaią byle z żadnym Korzeniem Sy
ny niebył. w cieple Głowe Konserwowa
potrzeba strzedz Ucho od Wiatru y bawł
ne wkładac dopoki się zonim Rana nie
zgoi.

Recepta na ból Głowy tylu z Glist
pochodzący y na Gliśty

Pierwiey wziąć Dosim Rhabarbarum
ieść mało na Kolacyi, drugiego dnia rano
zażyc Mleko z Crowkiem y po szewcinie godz
nach potem wziąć proszek następuiący, to
jest, dla dorosłych, po Łyzcerce małey od
Kawy, dla Dzieci zaś mniey podług pro
porcyi wieku y odrzeczy Kwaśnych wten
czas wstrzymać się należy.

Proszek laxuiący na Oglisty

℞ Athiop: min: polunczyi

℈ — Fial / to jest Antimonialis / Dragm dwie

Cort: Peruv: pół Drachmy

Magnes: alb: Dragma iedna

Resin: jalapp: c. amygd: trit: gr: xij

Kerm: min: gr: ij

Cinamone: acute — pół skrupułu

Pulverizatum misce, detur ad vitrum

Pulvis vermifugus. wziąć ile na łonie

Noża. (Od Doktora Osolmedicego.)

Syrop Fialkowy.

Wziąć Kwiatu Fialkowego świeżego do

brze z Ogonkow y Listkow zielonych obra

nego funt ieden w naczyniu Cynowym

wsypacy dwoma funtami Wody Kremiery

wrzącey nalać y dobre nakryć żeby zapach

nie

niewywietrzał. niech tak modną przez
dwanaście godzin potym dobrze wyciśnio
y do przecedzoney Wody dodać dwoie tyle
Cukru y gotować tak długo poki się Syr
gęsty nie uromaży.

Syrop Maczku polnego

Wziąć pół funta Maczku polnego dobrz
z Ogonkow y Listkow Zielonych obranego
y przez Prześtak przewianego nalać ten
ten półtora funtem Wody Krenicznej
wrzącey y moczyć w mieyscu ciepłym p
24 godzin w Garku glinianym dobrze
poliwanym potym przecedzić y do tey
przecedzoney Wody dodać półtora fun
ta cukru y gotować poki się Syrop gęsty
nie uromaży.

NB. Tym sposobem robi się Syrop Piwonii
Gwozdzikow, Kwiatu barakowego, La
wandowego y innych Kwiatow pachnących

Sposob robienia Octu z Soku Brzozowego

Sok Brzozowy, aby sam przez sie byl bez wody
ktory nietrzymaiąc wiecey, iak dwa dni w Bar-
przyday wszy iedynaste grzic Miodu prawne
go, nalozyć na Kociol piwny y warzyć tym
porządkiem, iak sie Miod syci, nayprzod
przez pottory godziny reby sie gotował,
tedriesz aby odszumowac czysto y te szumo
winy przecimoc przez Prescieradło, po-
tym porlewać w Antaty iak wychło dnie
reby tylko bardzo mało był letni, do 10 garcy
iedno Kwaterko drozdzy wirzchnich
radać go y postawić pod Dachem na po-
tudnie w takim miesscu, reby słonce do
chodziło, a reby nikt cale lato nie ty-
kał go boby sie repsuł, ratkac go wolno,
reby oddechu trochę miał tak niech do
Jesieni stoi a iak mrozy sie zbliżą do

do piwnicy zaniesc bydzie wyborny Ocet
y winny nigdy lepszy niemoze bydz.
NB. Ocet ten z Brzorowego Soku gotu
iąc wraz z Miodem potrzeba tak dług
gotowac dopoki iij czwarta część niewyg
tuią. Item z Piwa dubeltowego zrobi
wszy Ocet przez Alembik Gliniany
lub Szklanny go przepędzic bydzie wy
borny y tak czysty iak Woda Kry
nicna.

Sposob bielenia Płotna

Potrzeba Płotno oprać z Szlichty
tor wymoczyć w Ługu przez godzin 24.
y zeprać w czystey Wodzie, wydłaż ać
go na Blich przez Tydzien dniem y
Nocą co dzien rano przed wschodem Sł
ca spieraiąc zbierac go niezeggaiąc
potym nasmarowac go trochy Łoje
po obydwoch stronach y posypac popi
tem cale, y wyrolic, potym wytorzyć
go na Słonce y na obydwie strony prz

wracac

wracac, drugiego dnia reprać go do czystey
wody y wykładać przez Tydzien na Slon
ce przewracaiąc y Spierać, potym tyle
razy rolić pokie białe nie będzie co piąty
dzien, iak będzie białe, moczyć go wcie
płey Serwatce przez dni dziewięć drą
giem przytłoczywszy y Kamieniem po
tym go reprać wczystey wodzie mając
przygotowane Mydliny z pięć kiem
tym sparzyć go całe przez godziny
y reprać z Mydła.

Frukta Suszone

Frukta wszystkie iakoto Pożyczki,
Wiszne, Porzomki y inne lepiey jest
na Słońcu suszyć nie w wolnym Piecu
po Chlebie

Ocet Estragonowy

Do Butla Octu tęgiego Winnego włożyć
garstki Listkow Estragonowych, ber Ko
runek.

Recepta na Kaszel

Głowki prozne z Maku Ogrodowego
uwszone y czysto wyptokane pełny
Garczek napakować Wodą czystą
nalać gotować mocno iak się Woda
wygotuie drugi raz wodą dolać y
dobrze ugotować potym tę Wodę
przecedzić Głowki wygotowane wy
cisnąć y wyrzucić a z Wody tey z Cu
krem lub Patoki Syrop Gr. ty numery
y używać na Kaszel po Lyzeczce
Łilka od Kawy na Dzień.

Lekarstwo doświadczone dla rogatego
Bydła na wszelkie choroby a szcze
gulnie na Robaki

Wziąć Kurzych Jay wierzchołek tyle ile jest
Sztuk Bydła włożyć te w Drzegiec y
w tym moczyć przez 24 Godzin, potym
kordemu Bydlęciu po iednym Jayku
w Garło wepchać y dać całkiem połknąć

Na łamanie Kości

Krwawnik Ziele/ktore zwykli po folwarkach Jendykom dawac/narwac z korzeniem, oplukac z Ziemi y trochę obuszyc zeby w wodzy nic w nim nie było, napakowac Garnek cryoty polewany y nalac Kwarta Wina Francuzkiego lub dobrego Węgierskiego, przydac Ha łunu tłuczonego za 3 grosze, zatkac na dry wdy dobrze Garnek y gotowac dopoki się te Ziele dobrze nie rozgotuie, potym te wyiąc z Wina trochę oszczyc y nim obłożyc gole ciało y chusty obwinąc iak osty gnie to znowu w tym samym winie zmaczac odegrzac y nakładac przyłożyc y tak czynic dopoki łamanie Kości nie ustanie

Na ból Boku

Krodkwi Sosnowym nastrugac potym ułuc w Mozdzierzu lub w Makutrze, do dac do tey Maszy trzecią część z tok malu/to iest Mąki ktora około Kamienia y po całym Młynie oziada/wlac Octu winnego tyle zeby te Maszy rozmieszac y rago towac w nim można, potym te w Chustę zawinąc y przyłożyc do Boku a iak wystygnie to znowu Octem tym gorącym skropic ostudzic y ciepło przykładac do pokiby ból nie ustanie

Na ból Zębow

Meliszy biały Sorzechy y Bzowe drzewko gotowac bardzo mocna w Miodowym Occie y tym płukaniem letnim zęby płokać

Sekret na Osipę.

Jak się tylko zacznie rozpalać Drzewie na Osipę, Pietruszkę mocno rozgotować y tą Maszą całe Drzewie obmyć, dobrze iest także dawać pić za napoy ordynaryny Wodę z Pietruszką przewarzoną.

Crême

Wziąć o 7 godzinie wieczor. kwartę Smietany zdatney na Masło dodać proporcionalnie Cukru tartego y w Misysie czystey głębokiey bielej Łopatką drewniana Cukarską dopoki tak nie zgęstnie żeby z Łopatki drzewnianego się nie zlewała, potym Sito nakryć Rąbkiem czystym Smietanę te wylożyć Łyżką y postawić gdzie wchłodzie żeby Serwatka przez Noc sciekła na Farfurkę, którą trzeba pod Sito podstawić. Na zimitr przed samym obiadem wziąć Mleka słodkiego za prawie go Zółtkiem, Wanilą, Cynamonem y Cukrem, ostudzić y tym Sosem oblać te Smietanę Całkiem wyłożoną na Łopatce y dać na Stol.

Sposob iak zmarzłych ratować y przy wielkich mrozach się ochronić.

Gdy przy tego utrzymujących się mrozach, wiele wydarza nieszczęść iż ludzie y bydło podług powszechnych zaskarżeń marzną, wypada więc z ludzkich y Chrześciańskich obowiązków, ile w naszey mocy iest, nieszczęśliwych ratować, y życie człeka utrzymywać.

Obronicielom w takowych przypadkach, iako Doktor, mogę nietylko nadzieie pewne, ale nawet zabespieczenie podać, że rzadko ich zabiegi staną się bezskutecznemi, y że daleko pewniey y łacniey iest zmarzłego, niż utopionego do życia przywrocić człeka, ieżeli się tylko porządek należyty zachowa y zatrudzien usilnych nie oszczędzi.

Samia na Ulicy znalezionego zmarzłego człeka, ktory przez całą noc leżał, do życia doprowadziłem, a sposob ratowania w takim przypadku iest następuiący.

Wnieść trzeba Ciało tego umarłego mniemanego do Izby nie paloney lub do Chlewu iakiego, a rozebrawszy, trzeba Szyią głowę, Piersi, y ramiona mocno śniegiem nacierać, dopoki to Ciało znacznev z siebie nie wyda pary. Dmucha się temu zmarzłemu często w Garoło, kontynuiąc bez przestannie nacieranie, aż się ulyrzy że życie y że się iuż ruszać poczyna, potym wnieść trzeba tego człeka do Izby ciepłey, kładąc go do łożka, ieśli mieć można, lub w słomę dobrze okrywaiąc.

Iak tylko chory tak dalece iuż do siebie przyidzie, że się czym posilić może, daie się mu ciepło zgrzane Piwo, albo też y wodkę z masłem, w proporcyą Osoby y wieku, y to się powtarza po dwoch godzinach, aby dobrze przepotniał, potym postępuie się z nim, iak z chorym w Katarowey febrze będącym, co iuż Doktorowi albo Chirurgowi zostawuie się.

Takiemu też Pacyentowi byłoby bardzo zdrowo y skutecznie, gdyby przy sposobności na 24. godzin zakopał się w gnoy końskiy, pijąc dostatek ciepłego piwa.

Aże częstokroć biednym ludziom nieopatrznym dobrze w odzienie takowe nieszczęście się trafia, toć nikt nad tym sposobem zakopania się, ktory ludziom prostym znany y zwyczayny, niezawidzi.

Tym Osobom, ktorych Interessa wymagaią Długiego na mrozach ciężkich znaydowania się, albo też w podroży będącym, radzę, iako doświadczony y nie uchronny sposob, by nim wychodzić będą, czym się posilili, choćby szczegulniey Chlebem, y rzeby do zwyczayney porcyi gorzałki dwie łyżek pełnych Oliwy, albo Oleiu lub roz puszczonego masła brali y to wypili, toż powtarzaiąc w godzin dwi ieżeli mieć mogą.

Przeciwko odmrożeniu rąk y twarzy, ochroną wielką iest, wychodząc lub wyieżdżaiąc, twarz y ręce namaścić pomadą, toiem, albo inną nie solona tłustością, lub oliwą, y to zachowuiąc, można kilka godzin dłużey na mrozie trwać.

Żołnierzom, Postylionom, y Furmanom szczegulnie radzić można, tak po wyżey wspomnione namaszczenie iakową tłustością, tudzież, aby z tęgiego mrozu zaraz do pieca gorącego nie przystępowali, bo ztąd choroba wynika nieuchybna.

Te sposoby, iako Doktor, z doświadczenia nieomylnego przedsię wziołem ku Dobru powszechnemu do wiadomości podać.
Dan w Warszawie 8. Stycznia, 1789.

Doktor de Moneta Kons. i Dokt. JK. Mci.

Na Fluxią Zębow.

Gotować kwiatki Brzozie w prostey wodzie, y potym ostudziwszy przydać trochey prostey Gorzałki, y tym rano y wieczor płukać gębę.

Item: Tabacką wycierać zębi y Tatarskiego korzenia ziela w wodzie gotowanym, tą wodą gębę płukać.

Na Rebaki włoskie gdy Matery a płynie ate się zalęgną

Ciasto siwane przez chustereczkę zaniżnie letnie uruchomiwszy y tatarę po W Leszku Ulhu tatarę w Płatku Ciasto Rebaki wyrobiwszy, ale Uszkodzenie odnawiaiąc iak Rebaki wyżej wyliczono. Dni potem Oliwą zmaczaną bawełnę

Na Reumatyzm

Ziele Rutę trzeje w Mocnem winem Serapiac Na Roz
palony Cegle Materacyk zteyo z Robiwszy przy gry
wac y Ciepło mieysce Boleiące Obkładać y Często ikk
Ostygnie Odmienianie Co raz świeży polep Bol trwac
będzie przykładać

Lekarstwo na Pukliny w Nogach.

W Gorzałce prostce namoczyć Jałowcu tłoczo:
nego, y Kanfory, y tym na Noc umazana Chu
stką okładać Nogi ——

Pić na Noc za Herbatę gotowana w Jagodach
Iebdowych wodę, zmieszawszy Otrochy Jałowcu
co oboie ma być zawiązano w Chusteczce —

Stem

Korzenia z Pokrzywy uchopać, ten na miazgę utłuc
y na gołe Ciało przytoczywszy Chustką ob:
winąć; Nadiemie z Pokrzywy suszyć gotować
y pić za Herbatę ——

Informacya Szukania Tartofli

Tartofle znayduią się naywięcey tam, gdzie Łapusty Dębowe obrzednie a pomiędzy nie Siamożęći, powiadaią że Ziemia nadnie mi bywa rozpadnięta, y że Ślimaki bardzo ie lubią też z wierzchu nadgryzaią Kobity lebami się bawiące, prawie wszystkie Tartofle znayduią pod Imieniem — Serca ziemnego znayduią ie także pod Grzybami, czyli hubami nazwanemi Baranie Głowki, gdy ziemia iest rozpadnięta, kopać trzeba w tym Miesiącu, czas naysposobnieyszy do wykopywania Tartofli iest Czerwiec, y Lipiec.

Informacyey O Arendowaniu Morgow Sposobem Pruskim

w Zabranym Kraiu od Polski w rozmiar nieiednowo
ny wszędzie iest Morg Chełmińskiey miary to iest
zawiera w sobie powinien prentow kwadratowych
Trzysta kazdy prent ma mieć długości 7½ łokcia
starey miary Polskiey. Tylko na Żmudzi gdzie
grenta obfite bardzo, zwyczay iest Arendować
na Morgi y godzić się tym sposobem z Arenda-
rzami* lecz w dalszym kraiu a osobliwie wna-
szych stronach niepotrafił-by nikt takim spo
sobem Dobr zadzierżawić. Iniewidzę zroznicy
iakaby była między puszczaniem Dobr w
Polszcze a puszczaniem w Prusiech Morg iako
wyszey Siana Stoclusego płaci się na Żmudzi
od Morgo 60 ℔ p: kwaśnego nieiednomo mi
iest, w naszych Stronach gdy by kto chciał stod-
kie Siana y pewne do sprzątania Morgami
przedawać wziołby 24 do 28 ℔ p: kiedy Aren-
do się puszcza to nie na Morgi ale na Fory
parokonne się rachuie podług obrolicy

gdzie siano więcey lub, mniey płaci. w Dobrach moich Labieskich ktore naywięcey maią wolnego Ludu płacą mi Ludzie tameyzni od Wołtore posiadaią na Lat 30 od Morga 2 ℔ p. proc. Z wielu robocizn, ktore znaczne są przy tey Hubie trzymaiący w sobie 30 Morgow ytoś się czasem uważa że ktoryby w cale miał Grunt piaszczysty płaci na ow czas pod zt. ego mniey — Sposob lepienia y putrowania Pieców

Wziąć popiołu silnie przesianego do proporcyi potrzeby, tyleż gliny garncarskiey, soli ile potrzeba do rozwolnienia tey maszy, ktorą smarować powierzchnią spary w Piecu y putrować, co zdolna będzie szpary zalepić na zawsze

Seluret Hermeysa na Suchotny kaszel suchy albo Flegmisty y na wrzody w płucach nawet

Wziąć kwarte Masła z Mleka świeżego zrobionego, y dobrze wygotowanego niesłonego, stopić go w rynce na wolnym Ogniu, Tuszy od ziela zupełnie wyciśnąć zaś Masło wszystko, przedniego y bardzo miarkowanego przesianego Funt 1. przydać albrotu jak nay świższego Lot 1, y mięszać to wszystko, odstawiwszy od Ognia, potym poli niezgęśnie, y te Maśe schować dawać tego po 1 lub 2

tyzeczeli do lawy rano y na noc choremu dawać
y wtęczas liedy się bardzo zadawsze poiedney tyzecz
dawcu. Rzeczimy probowana y dobrze widoczney

Informacya robienia Sera.

Wydoiwszy Krowy zaraz Mleko przecedzić y postawić na ciepłym
Kominie lub w piec, włożyć wniego pęcherzyk z Cielęcia pokiśli
nie zsiędzie potym te wyięc y ogrzać iaknaywolniey tak iak się
prospolicie siadłe mleko na ser grzeie, potym go włożyć do
worka trochę posolić y w worku prędko żeby nie ostygło, iak
naymocniey Rękami wyrabiać y potężnie miesić tak iak się
ciasto na Baby miesi: potym trzeba formę maslem swieżym wy-
smarować y iaknaymocniey wniey Ser Rękami upakować
z wierzchu nakryć czystą Chustą krąszkiem y ten czym cię-
szkim przycisnąć. Forma ta powinna bydź wgorze szersza, a
wspodzie wązsza dno dziurkowane y na nuszkach stać powinna,
a dla lepszego wyięcia Sera można gorne obręcze pofolgować.

Sposob suszenia Wiszeń.

Wziąć Wiszeń białych dobrze dozrałych, wydrążyć z nich Pestki
przesypać ich proporcionalnie Cukrem miałko utartym we
dwadnaście godzin potym usmażyć te iak naymocniey
wtym samym soku który się z nich puści nie wodę nieleiąc/
usmażywszy ich tak wylać na drusztak iak osiąkną rozpostrzyć
rzadko na papier czysty y na blachę położyć lub prztak,
potym w piekarskim wolnym piecu po chlebie wstawić żeby
uszkli iak Rodzynki gdy uszkną, konserwować te w papierze
lub szklannym naczyniu. Sposob suszenia Sliwek

Sliwki dobrze dozrzałe obrać z kłosarek y na blasze wstawić do
Pieca wolnego, jak przeschną pestki z nich wybrać, cukrem miałko
utartym przesypać, y znowu na dachu do wolnego Pieca wstawić, po
tym ciepło ułożyć w Pudełko, mocno uszkolować y wielkiem tę my
ciśnąć.

Sposob robienia Syropu Octowego.

W Butel nasypać większą połowę poziomek dobrze dorzałych nalać go octem tęgim winnym dobrze go rozpontować y wystawić na słońce przez godzin 24 potym zlać ocet, zwarzyć go, dodać cukru półtora razy tyle ile octu zaż, waruj y smaruje w naczyniu glinianym podług upodobania przez godzin dwie lub trzy.

Sposob wieżenia Jabłek, Gruszek, y Cytryn podczas tęgich Mrozow.

Wór płocienny zmaczać w wodę y ten na mroz wynieść iak stężeie frukta wniego powkładać, zawiązać mocno y tak wieść to nieprzemarzna.

Sekret na Sparzma Pana Spawentego

z Grzac Wina iakie kolwiek może w tym Winie mocz̄e Serwety y ciepło zotydek y zywot obkładać od zdiecmuiąc Serwety gdy rzedna obtygnie dnuge umoczoną w tymże ciepłym winie przykładać poki nieustanę Sparzma.

Sekret na ból Zębow doświadczony

Wziąść Szałwij y Ruty rowną część świeżey lub suchey posiekać drobno gotować w garnuszku w wodzie y tą wodą kilka razy nadzień płukać usta y trzymać ją w gębie kilka pacierzy a nawet dłużej a ulewienia

Sekret na płynienie Krwie z Nosa

Wziąść żelazo rozpalone nakłore aby krew kapła

podstawić potym Koperwasu utłuć na Proszek y dać zazyć za tabakę, wtę dziurkę z ktorey krew szła w Skuteczny leczy

Drzewka Szczepić nayleprza iest pora w Lipcu lepsze nierownie udaią się szczepki oszlizowane niżeli szczepione. Fruktowe Drzewka czyli Szczepy zasadzaiąc powinny mieć odległość iedna od drugiey na Stop dziesięć —

na Dyaryą

Grzaneczek z białego Chleba dobrze ugnieść y Cynamonem ~~ugnieść~~ utłuczonym posypać y zieść, wolno tez samo co drzeń powtorzyć polić się dobrze Żołądek nieus poleci.

Jusowmenya.

Jak się powinni robić Stołkie Syry na wozy Zagrane

Naypierwey potrzeba kuzać zrobić Bednarzowi formę Drzewianą, ktora powinna bydź wysokości iak skopiek do dojenia krowy, od spodu maiąc trzy, lub cztery noszki. — Okrągłość zaś podług upodobania, iak kto chce mieć wielkie Syry. Do tey formy powinny bydź przewierzane Dziurki małym Świdrzeczkiem dla odcie-

ku

Odyssia Cyrowatki. Na przycisnieniu zaś z Wierzchu tego Syra, potrzeba kuzać zrobić krzeżek okrągły, żeby mogł dobrze, aż do dienka wprawionego od Spodu. Dla czego Forma gorzy, musi być co szersza, iak u Spodu będzie powinna: / tu Forma powinna będzie osobliwiey z środka. iakowey głębszey wystrugowaney, ktora, z nowo, iści potrzeba wypasrzyć, aby Drewno w Syrze nie smierdziało, a osobliwie Sosnowe: / daley zaś podobnie zaokrąglić, ostrzeżliwo, gdy się więc Syr będzie miał robić, potrzeba- tęż Formę, po wyschnieniu z wypasrzenia, mastem wy- smarować, także Denka Spodnie i wierzchnie, dla gładszego od Formy odstania Syra, i tatwiey szego onego wyięcia z Formy. — maiąc iuż tę Formę, że uż y s ko gotowę: / iak się wyże rzekło: / potrzeba nieby chmiast gdy krowy wydoią, mleko ciepłe po przecedzeniu przez czystę, nowązkę, odzielić tegoż mleka Garnek ie den lub dwa: / iak kto chce mieć Syr wielki, i Formę wystarczaiąc będzie: / toż mleko postawić na ko- minie Izbowie czyli ogniu, paląc z daleka. i- zwolna przed Garzeniem, suchemi Drzeszkami, lub Drze- wkami, w Garczku zaś mieszaiąc Kluczek z odpuszcz- czelney Do kiyka przywiązaney: / ktorym na kilka ra- zy użyć może: / tym kiykiem z Kluczkiem mieszaiąc mle- ko, uważaiąc na tymż Kluczku: / iak się zsiędzie mleko

ktore

które w podgodziny naydaley powinno się zsiąść/ te wyiąć w gęsty Worek i pilnować jak źrenicy oka: tak iednak aby Syr nieochłodł, wyłożyć z Worka w Cebrzyk lub do niecki, i mocno przerabiać rękami, tak, aby te Kruszki iuby w ogrzanym Syrze. w rzeczy czyli ciągłey rozrobić maiąc Syrowcy osobliwszey w przerabianiu podług smaku i upodobania: lecz nie zbyt wiele/ po rozrobieniu zas Syrowcy maiąc, ią włożyć w Formę/ i mocno rękami ubijaiąc tak, iak na przykład ubiia się Syr stary do Faselki/ a przytym zupełny krążkiem, przycisnąć mocno Kamieniami, aby Syrowatka przez Dziurki w Dnie spodnim wypłynęła do reszty niekła. — Gdy iuż stężeie Syr w Formie i Syrowatka zupełnie odeydzie, potrzeba. tenże Syr z Formy wyiąć, i na odmyte powietrzu obuszać, Naprzemian słonia gorzkiego lub przy Cieniu gorzkim nie potrzeba go kłuść, bo przez zupełnie ścięte z zeszłey tłustości ten Syr. niemasz oczekiwania mogłby się rozbroić. — Kto iednak chce mieć w gotowe do użycia na Stół potrzebuiący Syr, może przydać do Mleka Kwaśnego, trochę Oliwy Owczego, to będzie miał gorzkie/ i przezey go za stary używać będzie — można. ——

NB Kluczek z Podpuszczki ścisłey maiąc nie ma na kilka

razy potrzeba po zsiedzeniu się Mleka, gdy się wyjmie z Garnków, w letniey wodzie przepłokawszy trochę, osuszyć także na wolnym powietrzu, lub w wolnym cieple; a gdy porządnie będzie oczyszczonym do Mleka, winien się go kłaść będzie, potrzeba w letniey wodzie z Suchości rożnowczyć, boby niemiał przyzwoitey mocy przysposabiaiącey Mleko do. z siedzenia się.

Także zbyt. Mleka nie przegrzywać w nagłym cieple, aby kwaśli: o którym się oczy rzekło niebyli: / tuszno, o znaczyłoby przegrzany, był i takowy był po wyjęciu z Formy, i obsuszeniu wkroceniu na chód niemiałby rownego żołtawego koloru. ani ciągłości, lecz mieyscami by był biały, a mieyscami żółtawy. Czym dobre. gospodynie wiedzą iak Mleko nie przegrzane. bydź powinno.

Sekret na Podagry y Rumatyzmy w Londynie, wynaleziono sposob łatwy bardzo leczenia tych dwoch chorob, a to przez ustawiczne noszenie przy sobie kawałka magnesu: wiele osob doznało pomyślnych tego lekarstwa skutkow.

Sposób wędzenia Baraniny.

Naypryod Barana zabiwszy tłustego żeby przez dwa dnie leżał y skruszał, dopiero rozebrawszy Salitry y Soli prażoney Kolendry y Czewnsku razem zmieszawszy według proporcyi każdą Sztukę natierać, ułożyć y przyciśnąć Kamieniem; żeby tak przez trzy Dnie leżało, dopiero zaś wieszać pod taki Strych na Drążkach, gdzie Dym delikatny przechodzi potrochu. — — —

NB. Poty powinna wisieć w Dymie poki się nie uwędzi, od czego są Oczy; w lecie prędzey w zimie poźniey; Jeżeli w Kuchni będzie się wędzić, to trzeba w Papiery obwiiać, jeżeli pod Dachem na wolnym Dymie to y bez Papierow, około dwoch Niedziel iednak zabawi się wędzenie, teraz przez Mrozami wędzić, kto chce potrzeba, bo w Mrozy nie uda się. —

Na kólke

Flanele maczaj w Gorzałce z Mydłem gotowaną y przykładaj jak tylko można nayciepley do Boku.

Na Robaki

Wziąść Dziecinu Łyżke, Maki Jęczmiennej, Cronku Głuszka y Gorzałki zwyczayney, zrobić z tego Plester y przytrzyć do Żołądka Dziecięcia.

Sposob gotowania grochu suszonego

Naypryod w gorącey wodzie pół godziny mocyć potym naognu zagotować zagotowawszy na sito odlać żeby dobrze z wody wyszedł potym wziąść Maśło klarowanego do rądelka y ten groch przy hrywszy pokrywkę na wolnym ogniu macerować z macerowaney Mąką zaprószyć y gorącą wodą dosyć nalać dodawszy cukru niesolac Nadymaiąc wolno gotować nawyd. wainie rasolu y Lemonem zalegierować.

Na Reumatyzm nayprzedszy Sposob doświadczony

Verex albo popiołu wrzos gałązki albo liścia nale
nawet dziurkę podwiązuiąc ręce dziurę małe w ko
koności wtrzymuiąc się, w Sosnowych lasach nay
cey znayduiący się tego ubierać ziemskie na mak
dłuże w garniec kotlowe wodą zalewszy ugrza
y nazrzeniach plastrować, y na bolesnych bol
chodzącego obkładać doświadczona.

Schret na wygubienie Chrząszczow żeby Fruktowym Dr
wom nie szkodziły

1mo Uważać na których Drzewach naywięcey Ich siada, te d
wa obłożyć Końskim gnoiem, i wieczor zapalić ten gnoy
by się kurzył od tego dymu wyginąć maią zapewnie, 2do
Kapuste pocobniesz Gnoiem końskim kurzyć od Robac
twa, giną od tego dymu mocno, Item plewę jęczmienną
przesiać przez sito, y tą przesianą plewą miałko po Dr
czu posypywać kapustę ma być schret doświadczony, 3
Pszenicę zasmiconą przedziwnie wychodzą plewa jęczmie
na do 10 korcy pszenicy wysypanej na tok 3 lub 4 ko
cy plewy wsypać, y mtocic ią wraz z plewą, potym dobrze
wiać y wychodzący oczyści czyste z śmieci.

Daleki od dumnego zgiełku tu mieszkam spokojny
Bespieczny na mey Roli zgromadzam plon hojny
Sty chleba własnego, pełny wnętrznego pokoiu
Wzgardzam losem przeciwnym, nieznam wzgnuśniałego znoiu.

Recepta na Kamien

Wziąć sześć albo Ośm granow Kamfory
cryli tyle ile sześć lub Ośm Ziarek Jęczmie
nia zawarz na Szalkach od złota odwa
żonych a Kuratnie wsypać w Kieliszek
maty od wina, nalać na te Kamforę Oli
wy de Prowance iednak iżby Kieliszek
nieżupełnie był pełny, to się ma nalewać
o Godzinie 9 lub 10 wieczor, przykryć
Kieliszek Papierem w dilkoro złożonym
albo iesrze y pokrywieczko y niech stoi
tak Oliwa ta Kamforą do rana do go
dziny 6 tey złoto dosypawszy z Łyżeczki
od Kawy Cukru miałko utartego dobrze
zamieszawszy y rozkłociwszy naczer o
wypic y wszystek Cukier w Kieliszku

bydgoczy Lyzecrko wyiesc, we 2 Godziny
albo poltorey, (iesc) polewke z Wody z mar
chwio gotowano z trochq Grzanki
bialey ile iq podoba, [illegible] w godzinq
potym morna y Jnne letkie potrawy
iesc tylko przytym Lekarstwie pic
trunkow radnych gorqcych y Potraw
Slonych Pieprznych y Wzdronek
niemozna.

Sposob leczenia na Kamien

Lewny Czlowiek Maciey Jak przez Rok nieznosony
Kathetu czyli kamienia wbolesciach zostaiqcy, znalazl
sposob uleczenia tey choroby przykrey, po Stqpiwszy Le
karstwach bez skutku zazywanych, udal sie do Dek
leta zrobionego z ziela od Betanistow (potentowego) zwanego Pa
serey po Takinie Lepidum ibenis po polsku pieprz
ca, albo mietla grzbla, brat on to ziele z liscmi
pniami, ktore poziebawszy gotowal w wodzi
trochy wiecey iak przez pol godziny, do naczynia
zamierai[illegible]cego pic filizianek wody ktadl tadne
szczypte tego ziela wyciesnowszy w przod sole a
wiecey, z dotego naczynia wlawszy, rano natoszo
pijal tego Dekoktu po 3. lub 4 filizanek, w prze
ciqgu 3ch dni o wrogi sie[illegible] bez zadney bolesci przy
chadzac przez caty rok leze. Ten Dekoktu tak
nim rospuscil ow Kamien ze wychodzil z niego wy
tluczony tak dalece ze a nina Stanem, ani przy Og

niemasz potym stwardnie.

Sekret na Suchoty

Wziąć Ziela oman zwany samego korzenia potkraiać go nawlec na Sznurek y uszuszyć. potym wziąć w pięć palcy co będzie można nabrać wrzucić do garczka Kwartowego y w Wodzie gotować aż będzie zupełnego Zielonego koloru tey wody nalać pułfilizanki apot mleka sparzonego do tego wtedzyć łyzeczkę od Kawy masła z Mleka Stodkiego zrobionego y dać choremu przez Siedm niedziel codzien naczszczo: Tenże Oman niech chory pije cały dzień za ordynaryjny napoy ale już bez mleka. Na Noc znowu dwie lub trzy filizanki z Mlekiem tak jako herbatę niech chory pije już nielitując masła bo tego tyllko zrana używać ma nadszczo

Sekret żeby Szparagi były duże

w Jesieni miejsce te gdzie są Szparagi nawieść gliną grubą choć na Cwierć grubości y udeptać, na Wiosnę trochę poruszyć Ziemię czyli tę glinę aby mogły przedzey wyjść z Ziemi będą szparagi piękne

Sekret żeby Brzoskwinie y morele prędzey dochodziły

Gdy są rozpięte na kwarie obłożyć korzeniem gnoiowym y szkłem ponakrywać tak iak się Inspektor nakrywaią będą Miesiącem wcześniejsze

Item Sekret na Romatyzm
Sadłem Krolika smarować miejsce bolejące!

Plaster na Rany.

Mind prasny wysmażyć dobrze, wystumować, rdzące rożna y do dwoch łyżek miodu łyżkę terpentyny dodać, y to wystudziwszy na Płotnie przykładać do rany,
NB. Terpentyne nie rielong leer brata.

Maść Cernerowska na rożne defekta.

Sposob robienia Musztardy Angielskiey

Gorczycę białą bardzo miałko utłuc, y przez gęste sito przesiać, potym ugotować kilkanaście Gruszek Suchych w Winie y gdy się dobrze rozgotuią przetrzyć przez sitko, też grusztki z Winem wlać, do Tey Gorczycznej maści, y zagnieść gęsto to Ciasto, na podobieństwo chleba, do tego Ciasta przydać, trochę tartego Chrzanu y soli do smaku, żeby cnić trochę stoiło potym zrobiwszy Placuszki upiec w Piecu na Blasze jak można naylżey, byle niespaliły, te Placuszki trzyć jak naymiałey przesiać, a potym według upodobania swego zaprawiać Cukrem, Gwoździkami czyli kwiatem Muszkatołowym, Lewdelanie, lub Kaparami, dodawszy winnego tęgiego octu

Anna

Ta Księzka L Trembowskiej

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Krzemowa 1
62-002 Suchy Las
www.digital-center.pl
biuro@digital-center.pl
tel./fax (0-61) 665 82 72
tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.
Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.